

Закон о пензијском и инвалидском осигурању

Закон је објављен у "Службеном листу РЦГ", бр. [54/2003](#), [39/2004](#), [79/2004](#), [81/2004](#), [47/2007](#) и "Службеном листу ЦГ", бр. [79/2008](#), [14/2010](#), [78/2010](#), [34/2011](#), [66/2012](#), [38/2013](#), [61/2013](#) и [6/2014](#).
Види: [Одлуку](#) УС РЦГ, У бр. 114/03, 26/04, 27/04, 34/04, 42/04 и 49/04 - 61/2004-4. Престале да важе одредбе које се односе на регистрацију пореских обвезника и осигураника и подношење пријаве за обрачун и плаћање пореза и доприноса које су у супротности са Законом о обједињеној регистрацији и систему извјештавања о обрачуну и наплати пореза и доприноса - види: [чл. 18. Закона](#) - 29/2005-12. Види: [Одлуку](#) УС РЦГ У. бр. 18/06, 23/06 и 31/06 - 14/2007-3. Види: [чл. 38. ст. 2. алинеја 1. Закона](#) - ЦГ, 12/2007-104. Види: [чл. 32. тач. 2. Закона](#) - ЦГ, 13/2007-24. Види: [Одлуку](#) УС ЦГ, У. бр. 119/09 - 7/2010-27. Види: [чл. 120. Закона](#) - 40/2011-1. Види: [чл. 20. Закона](#) - 36/2013-7.

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1

Пензијско и инвалидско осигурање у Црној Гори обухвата:

- 1) обавезно пензијско и инвалидско осигурање на основу текућег финансирања,
- 2) обавезно пензијско осигурање на основу индивидуалне капитализоване штедње;
- 3) добровољно пензијско осигурање на основу индивидуалне капитализоване штедње.

+

[чл. 1. Закона](#) - 79/2008-26.

Види:

Члан 2

Овим законом уређује се обавезно пензијско и инвалидско осигурање на основу текућег финансирања.

Члан 3

Обавезно пензијско осигурање на основу индивидуалне капитализоване штедње и добровољно пензијско осигурање на основу индивидуалне капитализоване штедње уредиће се посебним законом.

Члан 4

Обавезним пензијским и инвалидским осигурањем на основу текућег финансирања (у даљем тексту: пензијско и инвалидско осигурање) осигураницима се, по основу рада, зависно од дужине улагања и висине основице на коју је плаћен допринос за пензијско и инвалидско осигурање, уз примјену начела узајамности и солидарности, обезбјеђују права за случај старости, инвалидности и тјелесног оштећења, а члановима њихових породица право за случај смрти осигураника, односно корисника права.

Члан 5

Права из пензијског и инвалидског осигурања су лична права и не могу се преносити на друга лица.

Права из пензијског и инвалидског осигурања не могу застарјети, осим права на потраживања доспјелих, а неисплаћених износа у случајевима утврђеним овим законом.

Члан 6

Средства за пензијско и инвалидско осигурање обезбјеђују се из доприноса које плаћају осигураници и послодавци.

У посебним случајевима и под условима утврђеним законом средства за пензијско и инвалидско осигурање обезбјеђује држава, односно други обвезници.

+

Види:

чл. 2. Закона - 79/2008-26.

Члан 7

Средства за пензијско и инвалидско осигурање обезбјеђују се у буџету Црне Горе.

Права из пензијског и инвалидског осигурања остварују се у Фонду пензијског и инвалидског осигурања Црне Горе (у даљем тексту: Фонд).

+

Види:

чл. 3.

Закона

-

79/2008-26.

чл. 1. Закона - 78/2010-197.

Члан 8

Права из пензијског и инвалидског осигурања стичу се, остварују и користе само под условима и на начин утврђен овим законом и не могу се регулисати другим прописима.

Стечена права из пензијског и инвалидског осигурања могу се укинути само у случајевима одређеним овим законом.

+ **Судска пракса**

II ОСИГУРАНИЦИ

Члан 9

Осигураници, у смислу овог закона, су:

- 1) запослени (у даљем тексту: осигураник запослени);
- 2) лица која обављају самосталну дјелатност (у даљем тексту: осигураник самосталних дјелатности);
- 3) пољопривредници (у даљем тексту: осигураник-пољопривредник).

Ако лице истовремено испуњава услове за осигурање по више основа из става 1 овог члана, основ осигурања одређује се на тај начин што постојање основа осигурања по претходној тачки искључује основ осигурања из наредне тачке.

Обавезе за плаћање доприноса по основу осигурања утврђују се у складу са овим законом.

+ **Судска пракса**

Члан 10

Осигураници запослени су:

- 1) лица запослена у привредном друштву, другом правном лицу, државном органу, органу јединице локалне самоуправе или код физичког лица (у даљем тексту: послодавац);
- 2) професионална војна лица и цивилна лица на служби у Војсци Црне Горе;
- 3) изабрана или именована лица, ако за обављање функције остварују зараду;
- 4) чланови одбора директора у привредном друштву и другом правном лицу и чланови управних одбора у јавним предузећима и установама који за свој рад примају накнаду, ако нијесу осигурани по другом основу;
- 5) запослена лица упућена на рад у иностранству, односно запослена у привредном друштву, односно другом правном лицу које обавља дјелатност или услуге у иностранству, ако нијесу обавезно осигурани по прописима те земље или ако међународним уговором није друкчије одређено;
- 6) држављани Црне Горе који су, на територији Црне Горе, запослени код страних или међународних организација и установа, страних дипломатских и конзуларних представништава или код страних правних или физичких лица, ако међународним уговором није друкчије одређено;
- 7) држављани Црне Горе запослени у иностранству, ако за то вријеме нијесу обавезно осигурани код страног носиоца осигурања или ако права из пензијског и инвалидског осигурања, по прописима те државе, не могу остварити или користити ван њене територије, а непосредно прије одласка у иностранство били су осигурани у Републици, односно ако су прије одласка у иностранство имали стално пребивалиште у Црној Гори;

8) страни држављани и лица без држављанства која су на територији Црне Горе запослена код страних правних и физичких лица, ако међународним уговором није друкчије одређено, односно ако нијесу осигурана по прописима друге државе;

9) страни држављани и лица без држављанства која су на територији Црне Горе запослена код међународних организација и установа и страних дипломатских и конзуларних представништава, ако је такво осигурање предвиђено међународним уговором;

10) лица за чијим је радом престала потреба, односно која су престала да обављају предузетничку дјелатност, док остварују новчану накнаду према прописима о раду и запошљавању.

Лица из става 1 тачка 7 овог члана осигуравају се на лични захтјев од дана запослења, али најраније од 1. јануара године у којој је поднесена пријава на осигурање.

+ **Види:**
чл. 1. **Закона** - **47/2007-27.**
чл. 4. **Закона** - **79/2008-26.**

+ Судска пракса

Члан 11

Осигураници самосталних дјелатности су:

1) лица која, у складу са законом, самостално обављају привредну или другу дјелатност, ако нијесу обавезно осигурана по основу запослења;

2) лица која обављају послове по основу уговора о дјелу, односно послове по основу ауторског уговора, као и послове по основу других уговора, код којих за извршен посао остварују накнаду (у даљем тексту: уговорена накнада), а нијесу осигурани по другом основу;

3) свештеници, вјерски службеници, монаси и монахиње ако нијесу обавезно осигурани по другом основу.

+ **Види:**
чл. 5. **Закона** - **79/2008-26.**

+ Судска пракса

Члан 12

Осигураници пољопривредници су лица која се баве пољопривредном дјелатношћу (пољопривредници, чланови домаћинства пољопривредника и чланови мјешовитог домаћинства) као јединим или главним занимањем који нијесу осигураници запослени, осигураници самосталних дјелатности, корисници пензија и на школовању и који имају општу здравствену способност.

Домаћинством, у смислу става 1 овог члана, сматра се заједница живота, привређивања и трошења прихода остварених радом њених чланова, без обзира на сродство.

Орган државне управе надлежан за послове пољопривреде, шумарства и водопривреде општим актом прописује што се сматра пољопривредном дјелатношћу као јединим или главним занимањем и води регистар лица из става 1 овог члана.

Акт из става 3 овог члана доноси се по претходно прибављеном мишљењу органа државне управе надлежног за послове пензијског и инвалидског осигурања.

Члан 13

Својство осигураника стиче се даном почетка, а престаје даном престанка запослења или обављања самосталне, односно предузетничке дјелатности, односно обављања уговорених послова.

Својство осигураника пољопривредника стиче се од дана уписа у регистар из члана 12 став 3 овог закона.

Својство осигураника се утврђује на основу пријаве осигурања, односно одјаве осигурања, у складу са овим законом.

Својство осигураника се не може стећи прије навршених 15 година живота.

+ **Види:**
чл. 1. Закона - **39/2004-31.**

III ЛИЦА КОЈИМА СЕ ОБЕЗБЈЕЂУЈУ ПРАВА ЗА СЛУЧАЈ ИНВАЛИДНОСТИ И ТЈЕЛЕСНОГ ОШТЕЋЕЊА

Члан 14

Права за случај инвалидности и тјелесног оштећења проузрокованих повредом на раду или професионалном болешћу остварују лица:

- 1) која се налазе на стручном оспособљавању, доквалификацији или преквалификацији, која упути Завод за запошљавање Црне Горе (у даљем тексту: Завод за запошљавање);
- 2) ученици и студенти када се, у складу са законом, налазе на обавезном производном раду, професионалној пракси или практичној настави;
- 3) лица која се налазе на издржавању казне затвора, док раде у установи за издржавање казне затвора (радионица, радилиште и сл.).

Допринос за лица из става 1 тачка 1 овог члана плаћа Завод за запошљавање.

Средства за остваривање права из става 1 тач. 2 и 3 овог члана, као и права из члана 42 став 2 овог закона за случај смрти лица из става 1 тач. 2 и 3 овог члана, обезбјеђују се из буџета Републике (у даљем тексту: буџет).

+ [Судска пракса](#)

Члан 15

Права за случај инвалидности и тјелесног оштећења остварују осигураници и лица која претрпе повреду на раду учествујући:

- 1) у акцијама спасавања или одбране од елементарних непогода или несрећа;
- 2) у војној вјежби или у вршењу других обавеза из области одбране земље утврђених законом;
- 3) на другим пословима и задацима за које је законом утврђено да су од општег интереса.

Средства за остваривање права из става 1 овог члана, као и права из члана 42 став 2 овог закона за случај смрти лица из става 1 овог члана обезбјеђују се из буџета.

IV ПРАВА ИЗ ПЕНЗИЈСКОГ И ИНВАЛИДСКОГ ОСИГУРАЊА

Члан 16

Права из пензијског и инвалидског осигурања су:

- 1) за случај старости право на старосну пензију и пријевремену старосну пензију;
- 2) за случај инвалидности право на инвалидску пензију;
- 3) за случај смрти:
  - право на породичну пензију;
  - право на накнаду погребних трошкова;
- 4) за случај тјелесног оштећења проузрокованог повредом на раду или професионалном болешћу право на новчану накнаду за тјелесно оштећење.

+ **Види:**
чл. 2. **Закона** - **78/2010-197.**

+ [Судска пракса](#)

1. СТАРОСНА ПЕНЗИЈА

Члан 17

Осигураник стиче право на старосну пензију кад наврши 67 година живота и најмање 15 година пензијског стажа.

Осигураник стиче право на старосну пензију кад наврши 40 година стажа осигурања.

Осигураник стиче право на старосну пензију кад наврши 30 година стажа осигурања, од чега најмање 20 година ефективно проведених на радним мјестима на којима се у рудницима стаж осигурања рачуна са увећаним трајањем.

+ **Види:**
чл. 1. **Закона** - **14/2010-15.**
чл. 3. **Закона** - **78/2010-197.**

+ [Судска пракса](#)

Члан 17а

Осигураник стиче право на пријевремену старосну пензију кад наврши 62 године живота и најмање 15 година пензијског стажа.

+ [чл. 4. Закона - 78/2010-197.](#)

Види:

Члан 18

Осигуранику коме се стаж осигурања рачуна са увећаним трајањем, старосна граница за стицање права на старосну пензију, утврђена у члану 17 став 1 овог закона, снижава се зависно од степена увећања стажа за по једну годину, и то:

1) за сваких шест година проведених на радном мјесту, односно послу на коме се ефективно проведених 12 мјесеци рачуна у стаж осигурања као 14 мјесеци;

2) за сваких пет година проведених на радном мјесту, односно послу на коме се ефективно проведених 12 мјесеци рачуна у стаж осигурања као 15 мјесеци;

3) за сваке четири године проведене на радном мјесту, односно послу на коме се ефективно проведених 12 мјесеци рачуна у стаж осигурања као 16 мјесеци;

4) за сваке три године проведене на радном мјесту, односно послу на коме се ефективно проведених 12 мјесеци рачуна у стаж осигурања као 18 мјесеци.

+ [чл. 5. Закона - 78/2010-197.](#)

Види:

Члан 19

Старосна пензија утврђује се од просјека зарада, односно основица осигурања остварених у периоду од 1. јануара 1970. године до 31. децембра године која претходи години остваривања права.

Члан 20

Висина старосне пензије израчунава се тако што се лични бодови осигураника помноже са вриједношћу пензије за један лични бод на дан остваривања права.

Члан 21

Лични бодови осигураника утврђују се множењем личног коефицијента осигураника и његовог пензијског стажа.

Члан 22

Годишњи лични коефицијент утврђује се на основу зарада, односно основица осигурања почев од 1. јануара 1970. године, тако што се зарада, односно основица осигурања утврђена за сваку календарску годину подијели са просјечном годишњом зарадом у Републици за исту календарску годину.

Зараде, односно основице осигурања утврђене у матичној евиденцији за период од 1. јануара 1970. године до 31. децембра 2003. године дијеле се са просјечном нето зарадом у Републици, а зараде, односно основице осигурања утврђене у матичној евиденцији од 1. јануара 2004. године дијеле се са просјечном бруто зарадом у Републици.

Годишњи лични коефицијент у смислу ст. 1 и 2 овог члана износи један када је зарада, односно основица осигурања у календарској години једнака просјечној заради запослених у Републици у тој календарској години.

При одређивању годишњег личног коефицијента узимају се зараде, накнаде зараде и основице осигурања које су служиле за обрачунавање и плаћање доприноса за пензијско и инвалидско осигурање, на које је плаћен допринос и које су утврђене у матичној евиденцији, изузев из године у којој се остварује право.

Податак о просјечној годишњој заради у Републици из ст. 1 до 4 овог члана објављује орган надлежан за послове статистике.

+ [Судска пракса](#)

Члан 23

Лични коефицијент утврђује се тако што се збир годишњих личних коефицијената подијели са периодом за које су обрачунати, с тим што се свака година рачуна као 1, сваки мјесец као 0,0833, а сваки дан као 0,00274.

Члан 24

За периоде стажа осигурања навршеног од 1. јануара 1970. године до 31. децембра 2003. године, у којима су остварене накнаде зарада по основу преостале радне способности, за израчунавање годишњег личног коефицијента узимају се основице од којих су одређене те накнаде, а у случају накнаде због мање зараде на другом одговарајућем послу, за израчунавање годишњег личног коефицијента се узима и остварена накнада.

Члан 25

Када је осигураник у току календарске године остварио накнаду зараде према прописима о здравственом осигурању, односно за вријеме породилшког одсуства за израчунавање годишњег личног коефицијента за тај период узима се остварена накнада зараде.

Осигуранику који је остварио накнаду зараде према прописима о здравственом осигурању, односно за вријеме породилшког одсуства у периоду од 1. јануара 1970. године до 31. децембра 2003. године за израчунавање годишњег личног коефицијента за тај период узима се лични коефицијент из периода у ком је осигураник остварио зараду, односно основицу осигурања до 31. децембра 2003. године.

Члан 26

Осигуранику коме се не могу утврдити годишњи лични коефицијенти ни за једну календарску годину, као и осигуранику који нема ни једну годину осигурања лични коефицијент износи један.

Ако не постоје подаци о заради, накнади зараде, односно основици осигурања за поједине календарске године, за израчунавање годишњег личног коефицијента за тај период узима се лични коефицијент из периода у ком је осигураник остварио зараду, накнаду зараде, односно основицу осигурања.

Осигуранику који користи право да одсуствује са рада по прописима о раду, док дијете наврши три године живота, за израчунавање годишњег личног коефицијента за тај период узима се лични коефицијент из периода у ком је осигураник остварио зараду, накнаду зараде, односно основицу осигурања.

+ **Судска пракса**

Члан 27

Вриједност пензије за један лични бод за прво полугодиште 2004. године износи 2,97 ЕУР-а.

+ **чл. 2. Закона - 39/2004-31.**

Види:

Члан 27а

Пријевремена старосна пензија одређује се на начин како се одређује старосна пензија, с тим што је износ те пензије умањен за сваки мјесец ранијег одласка у пензију прије навршених 67 година живота за 0,35%.

Износ пензије утврђен у складу са ставом I овог члана задржава се и после навршених 67 година живота.

+ **чл. 6. Закона - 78/2010-197.**

Види:

1) Највиша пензија

Члан 28

Највиши износ старосне пензије утврђује се на начин прописан у члану 20 овог закона, с тим што лични коефицијент осигураника може износити највише 4.

2) Најнижа пензија

Члан 29

Осигуранику коме је пензија одређена према члану 20 овог закона мања од најниже пензије, одређује се најнижа пензија.

Најнижа старосна пензија утврђује се на начин прописан чланом 20 овог закона с тим што лични коефицијент осигураника износи 0,5.

Пензија из става 2 овог члана не може износити мање од 45 ЕУРА.

Одредба става 3 овог члана односи се и на пријевремену пензију и породичну пензију.

Износ из става 3 овог члана усклађује се на начин како се врши усклађивање вриједности пензије за један лични бод.

Одредба става 3 овог члана не односи се на сразмјерне пензије остварене примјеном међународних уговора.

+

Види:

[чл. 7. Закона - 78/2010-197.](#)

2. ИНВАЛИДСКА ПЕНЗИЈА

Члан 30

Инвалидност постоји кад код осигураника због промјена у здравственом стању, које се не могу отклонити лијечењем или медицинском рехабилитацијом, настане потпуни губитак радне способности.

Инвалидност постоји и кад код осигураника због промјена у здравственом стању које се не могу отклонити лијечењем или медицинском рехабилитацијом, настане дјелимични губитак радне способности од 75%.

Инвалидност у смислу ст. 1 и 2 овог члана може настати због повреде на раду, професионалне болести, повреде ван рада или болести.

Фонд одређује обавезан контролни преглед корисника права, најкасније у року од три године од дана утврђивања инвалидности, осим у случајевима прописаним општим актом Фонда из члана 85 став 1 овог закона.

+

Види:

[Одлуку](#)

УС

РЦГ

-

14/2007-3.

[+ Судска пракса](#)

Члан 31

Осигураник код кога настане потпуни губитак радне способности из члана 30 став 1 овог закона стиче право на пуну инвалидску пензију.

Осигураник код кога настане дјелимични губитак радне способности из члана 30 став 2 овог закона стиче право на дјелимичну инвалидску пензију.

Члан 32

Инвалид рада, у смислу овог закона, је осигураник који је на основу инвалидности стекао право на инвалидску пензију.

Члан 33

Осигураник код кога је утврђен губитак радне способности из члана 30 став 2 овог закона може бити запослен једну четвртину пуног радног времена.

Члан 34

Повредом на раду, у смислу овог закона, сматра се повреда осигураника која се догоди у директној, узрочној, просторној и временској повезаности са обављањем посла по основу кога је осигуран, проузрокована непосредним и краткотрајним механичким, физичким или хемијским дејством, наглим промјенама положаја тијела, изненадним оптерећењем тијела или другим промјенама физиолошког стања организма.

Повредом на раду сматра се и повреда проузрокована на начин прописан ставом 1 овог члана коју осигураник претрпи при обављању посла на који није распоређен, али који обавља у интересу послодавца код кога је запослен.

Повредом на раду сматра се и повреда проузрокована на начин прописан ставом 1 овог члана коју осигураник претрпи на редовном путу од стана до мјеста рада и обратно, на путу предузетом ради извршавања службених послова и на путу предузетом ради ступања на рад, као и у другим случајевима утврђеним законом.

Повредом на раду сматра се и обољење осигураника које је настало непосредно или као искључива посљедица неког несрећног случаја или више силе за вријеме обављања

посла по основу кога је осигуран или у вези са њим.
+ Судска пракса

Члан 35

Повредом на раду сматра се и повреда проузрокована на начин предвиђен у члану 34 овог закона коју осигураник претрпи у вези са коришћењем права на здравствену заштиту.

Повредом на раду сматра се и повреда проузрокована на начин предвиђен у члану 34 овог закона коју лице претрпи учествујући у активностима утврђеним у чл. 14 и 15 овог закона.

+ Судска пракса

Члан 36

Професионалне болести, у смислу овог закона, јесу одређене болести настале у току осигурања, проузроковане дужим непосредним утицајем процеса и услова рада на радним мјестима, односно пословима које је осигураник обављао.

Професионалне болести, радна мјеста, односно послове на којима се те болести појављују и услове под којима се сматрају професионалним болестима, у смислу става 1 овог члана, утврђује орган државне управе надлежан за послове пензијског и инвалидског осигурања, по претходно прибављеном мишљењу органа државне управе надлежног за послове
здравља.

+ Судска пракса

Члан 37

Осигураник код кога настане губитак радне способности из члана 30 ст. 1 и 2 овог закона стиче право на инвалидску пензију:

1) ако је инвалидност проузрокована повредом на раду или професионалном болешћу - без обзира на дужину пензијског стажа;

2) ако је инвалидност проузрокована повредом ван рада или болешћу - под условом да је губитак радне способности настао прије навршења година живота прописаних за стицање права на старосну пензију из члана 17 став 1 овог закона и да је имао навршен пензијски стаж који му покрива најмање једну трећину радног вијека.

Осигураник код кога је инвалидност проузрокована болешћу или повредом ван рада настала прије навршења 30 година живота стиче право на инвалидску пензију:

1) кад је инвалидност настала до навршених 20 година живота - без обзира на дужину стажа осигурања;

2) кад је инвалидност настала од 20. године до навршених 30 година живота - ако до настанка инвалидности има укупно најмање годину дана стажа осигурања, ако је то за осигураника повољније од услова из става 1 тачка 2 овог члана.

+ Судска пракса

Члан 38

Радни вијек је број пуних година у периоду од дана кад је осигураник навршио 20 година живота, односно 23 године живота, ако је редовним школовањем стекао вишу стручну спрему, односно 26 година живота, ако је редовним школовањем стекао високу стручну спрему, до дана настанка инвалидности.

Осигуранику који је последице завршених 20 година живота био на одслужењу војног рока скраћује се радни вијек за онолико времена колико је провео на одслужењу војног рока.

Члан 39

Инвалидска пензија у случају инвалидности из члана 30 став 1 овог закона која је проузрокована повредом на раду или професионалном болешћу одређује се у висини старосне пензије која би осигуранику припадала за 40 година пензијског стажа.

Инвалидска пензија у случају инвалидности из члана 30 став 1 овог закона која је проузрокована повредом ван рада или болешћу одређује се примјеном одредби чл. 19 до 27 овог закона, с тим што се при утврђивању личних бодова додају године пензијског стажа од дана настанка инвалидности, и то:

1) осигуранику млађем од 55 година живота додаје се 2/3 пензијског стажа који му недостаје до навршених 55 година живота и 1/2 пензијског стажа који недостаје од 55 година живота до навршених 60 година живота;

2) осигуранику који је навршио 55 година живота додаје се 1/2 пензијског стажа која недостаје до навршених 60 година живота.

Пензијски стаж из става 2 тач. 1 и 2 овог члана може се додати највише до 40 година.

Приликом одређивања висине инвалидске пензије у случају инвалидности из члана 30 став 1 овог закона која је проузрокована повредом ван рада или болешћу, осигуранику који је навршио стаж осигурања са увећаним трајањем снижавају се старосне границе од 55, односно 60 година живота из става 2 тач. 1 и 2 овог члана до којих се, односно од којих се при утврђивању личних бодова додају године пензијског стажа за период колико се по основу навршеног стажа осигурања са увећаним трајањем снижава старосна граница за стицање права на старосну пензију примјеном члана 18 став 1 овог закона.

Осигуранику који испуњава услове за стицање права на инвалидску пензију у погледу пензијског стажа код кога је инвалидност проузрокована дјелимично повредом на раду или професионалном болешћу, а дјелимично болешћу или повредом ван рада одређује се једна инвалидска пензија која се састоји од сразмјерних дјелова одређених по основу повреде на раду или професионалне болести, односно по основу болести или повреде ван рада према њиховом утицају на укупну инвалидност, с тим што тако обрачуната пензија не може износити више од пензије одређене за 40 година пензијског стажа.

Осигуранику код кога је инвалидност проузрокована дјелимично повредом на раду или професионалном болешћу, а дјелимично повредом ван рада или болешћу и који испуњава услове за стицање права на инвалидску пензију само по основу инвалидности проузроковане повредом на раду или професионалном болешћу инвалидска пензија се одређује у проценту са којим је на укупну инвалидност утицала повреда на раду или професионална болест.

Члан 40

Инвалидска пензија у случају инвалидности из члана 30 став 2 овог закона одређује се, зависно од узрока настанка инвалидности, у висини од 75% инвалидске пензије из члана 39 овог закона.

Члан 41

Одредбе чл. 28 и 29 овог закона сходно се примјењују и код одређивања највише и најниже пуне инвалидске пензије.

3. ПОРОДИЧНА ПЕНЗИЈА

Члан 42

Право на породичну пензију могу остварити чланови породице:

- 1) умрлог осигураника који је навршио најмање пет година стажа осигурања или најмање десет година пензијског стажа или испунио услове за старосну или инвалидску пензију;
- 2) умрлог корисника старосне или инвалидске пензије.

Ако је смрт осигураника, односно лица из чл. 14 и 15 овог закона настала као последица повреде на раду или професионалне болести, чланови његове породице стичу право на породичну пензију, без обзира на дужину пензијског стажа осигураника, односно тог лица.

+ Судска пракса

Члан 43

Члановима породице умрлог осигураника, односно корисника права из члана 42 овог закона сматрају се:

- 1) брачни друг;
- 2) дјеца (рођена у браку или ван брака или усвојена и пасторчад које је осигураник, односно корисник права издржавао).

Право на породичну пензију може остварити и разведени брачни друг, под условима из чл. 44 и 45 овог закона, ако му је правноснажном пресудом досуђено право на издржавање.

+ Судска пракса

Члан 44

Удовац, односно удовица стиче право на породичну пензију, ако је:

- 1) до смрти брачног друга навршио, односно навршила 52 године живота;

2) до смрти брачног друга или у року од једне године од дана смрти брачног друга постао потпуно неспособан, односно неспособан за рад;

3) после смрти брачног друга остало једно дијете или више дјеце која имају право на породичну пензију по том брачном другу, а удовац, односно удовица обавља родитељску дужност према тој дјечи. Удовац, односно удовица код кога, у току трајања права по том основу, наступи потпуна неспособност за рад, задржава право на породичну пензију док постоји та неспособност.

Удовац, односно удовица који, у току трајања права на породичну пензију стеченог у складу са ставом 1 тач. 2 и 3 овог члана, наврши 52 године живота трајно задржава право на породичну пензију.

+ **чл. 8. Закона - Види: 78/2010-197.**

+ Судска пракса

Члан 45

Право на породичну пензију има и удовица код које је утврђена трудноћа, као и удовица која је дијете умрлог осигураника, односно корисника права родила после његове смрти и то право јој припада од дана смрти осигураника, односно корисника права.

Ако је дијете мртво рођено или ако умре прије него што наврши шест мјесеци живота, удовици припада право на породичну пензију до истека шест мјесеци после порођаја.

Члан 46

Дијете стиче право на породичну пензију и она му припада до навршених 19 година живота.

Послије навршених 19 година живота дијете стиче право на породичну пензију и она му припада до завршетка школовања, али најкасније до навршених 24 године живота, ако похађа факултет.

Изузетно, уколико дијете похађа факултет чије је трајање дуже од четири године породична пензија му припада до навршених 25 година живота.

Дијете стиче право на породичну пензију и она му припада док траје неспособност за самосталан живот и рад, настала до узраста до кога се дјечи обезбјеђује право на породичну пензију.

Дијете стиче право на породичну пензију и она му припада док траје неспособност за самосталан живот и рад, настала после узраста до кога се дјечи обезбјеђује право на породичну пензију, а прије смрти осигураника, односно корисника права, под условом да га је осигураник, односно корисник права издржавао до своје смрти.

Инвалидно дијете, у складу са прописима о разврставању дјеце ометене у развоју, стиче право на породичну пензију и она му припада од престанка запослења, односно обављања самосталне дјелатности.

Дјетету коме је школовање прекинуто због болести право на породичну пензију припада и за вријеме болести до навршених година живота из ст. 2 и 3 овог члана, као и изнад тих година, али највише за онолико времена колико је због болести изгубило од школовања.

+ **чл. 9. Закона - Види: 78/2010-197.**

+ Судска пракса

Члан 47

Породична пензија одређује се од старосне или инвалидске пензије која би осигуранику припадала у часу смрти, односно од пензије која је кориснику припадала у часу смрти, у проценту који се утврђује према броју чланова породице који имају право на ту пензију, и то:

- за једног члана 70%;
- за два члана 80%;
- за три члана 90%;
- за четири или више чланова 100%.

Ако право на породичну пензију имају брачни друг и разведени брачни друг умрлог осигураника, односно корисника права, одређује се једна породична пензија у висини која припада за једног члана породице и дијели се у једнаким износима.
+ Судска пракса

Члан 48

Као најмањи основ за одређивање породичне пензије узима се старосна пензија умрлог осигураника одређена за пензијски стаж од 20 година.

Члан 49

Дјеци без оба родитеља, поред породичне пензије по једном родитељу, припада и породична пензија по другом родитељу, и то:

за једно дијете 20%,

за два дјетета 40%,

за три дјетета 60%.

а за четворо или више дјеце 100% старосне или инвалидске пензије из члана 47 став 1 овог закона.

Пензија из става 1 овог члана одређује се као једна пензија, чији износ не може прећи износ највише старосне пензије за пензијски стаж од 40 година.

Члан 50

Када је издржавање услов за стицање права на породичну пензију, сматра се да је умрли осигураник, односно корисник права на пензију издржавао члана породице, ако сопствени просјечни мјесечни приход члана породице у претходној години не прелази износ од 25% просјечне мјесечне зараде у Републици у претходној години.

У приходе из става 1 овог члана не узимају се: новчана давања по основу социјалне и дјечије заштите; новчана накнада за помоћ и његу; новчана накнада за тјелесно оштећење; примања по основу награда; отпремнина због одласка у пензију, као и примања по основу ученичког и студентског стандарда.

Члан 51

Када је школовање услов за коришћење права на породичну пензију, под истим се не сматра школовање које дијете настави у школи истог или нижег ранга од оне коју је већ завршило.

4. НОВЧАНА НАКНАДА ЗА ТЈЕЛЕСНО ОШТЕЋЕЊЕ

Члан 52

Тјелесно оштећење постоји кад код осигураника настане губитак, битније оштећење или знатнија онеспособљеност појединих органа или дјелова тијела, што отежава нормалну активност организма и изискује веће напоре у остваривању животних потреба, без обзира на то да ли проузрокује или не проузрокује инвалидност.

Осигураник или лице из чл. 14 и 15 овог закона код кога тјелесно оштећење проузроковано повредом на раду или професионалном болешћу износи најмање 50% стиче право на новчану накнаду.

+ Судска пракса

Члан 53

Листу тјелесних оштећења из члана 52 овог закона, као и проценте тих оштећења прописује орган државне управе надлежан за послове пензијског и инвалидског осигурања, по претходно прибављеном мишљењу органа државне управе надлежног за послове здравља.

Члан 54

Тјелесна оштећења разврставају се према тежини у шест степени, и то:

1) први степен	100% тјелесног оштећења;
2) други степен	90% тјелесног оштећења;
3) трећи степен	80% тјелесног оштећења;

- 4) четврти степен ..... 70% тјелесног оштећења;
 5) пети степен ..... 60% тјелесног оштећења;
 6) шести степен ..... 50% тјелесног оштећења.

Члан 55

Кад код осигураника код кога је раније настало тјелесно оштећење проузроковано повредом на раду или професионалном болешћу испод 50% дође до погоршања тог тјелесног оштећења или настане нов случај тјелесног оштећења проузрокованог повредом на раду или професионалном болешћу, тако да укупно тјелесно оштећење износи 50% или више, осигураник стиче право на новчану накнаду за тјелесно оштећење у одговарајућем проценту према новом степену тјелесног оштећења који се одређује на основу новог стања укупног тјелесног оштећења.

Члан 56

Основ за одређивање новчане накнаде за тјелесно оштећење за прво полугодиште 2004. године износи 114,61 ЕУР-а.

Новчана накнада за тјелесно оштећење одређује се од основа из става 1 овог члана и износи:

1) за 100% тјелесног оштећења	40% од основа;
2) за 90% тјелесног оштећења	36% од основа;
3) за 80% тјелесног оштећења	32% од основа;
4) за 70% тјелесног оштећења	28% од основа;
5) за 60% тјелесног оштећења	24% од основа;
6) за 50% тјелесног оштећења	20% од основа.

Основ из става 1 овог члана усклађује се на начин како се врши усклађивање пензије.

+ **чл. 3. Закона** - **Види: 39/2004-31.**

+ **Судска пракса**

5. ПРАВО НА НАКНАДУ ПОГРЕБНИХ ТРОШКОВА

Члан 57

У случају смрти корисника пензије, лицу које измири трошкове сахране припада накнада погребних трошкова.

Накнада погребних трошкова припада у висини три просјечне пензије у Републици исплаћене у мјесецу прије смрти корисника пензије.

Захтјев за накнаду погребних трошкова подноси се у року од 60 дана од дана смрти корисника пензије.

+ **Судска пракса**

V УСКЛАЂИВАЊЕ

Члан 58

Вриједност пензије за један лични бод усклађује се од 1. јануара текуће године, на основу статистичких података, са кретањем потрошачких цијена и просјечних зарада запослених на територији Црне Горе у претходној години у односу на годину која јој претходи, у проценту који представља збир 75% процента раста, односно пада потрошачких цијена и 25% процента раста, односно пада зарада.

Усклађивање пензије врши се на начин и у року из става 1 овог члана.

Акт о усклађивању пензија и вриједности пензије за један лични бод доноси Фонд.

+ **Види:**
чл. 1. **Закона** - **79/2004-33.**
чл. 10. Закона - 78/2010-197.

Члан 59

Новчана накнада за тјелесно оштећење усклађује се на начин предвиђен за усклађивање пензија.

+ **Судска пракса**

VI ПЕНЗИЈСКИ СТАЖ

Члан 60

Пензијски стаж, у смислу овог закона, на основу кога се стичу и остварују права из пензијског и инвалидског осигурања обухвата:

1) вријеме које се рачуна у стаж осигурања и посебан стаж према одредбама овог закона;

2) вријеме које је, као стаж осигурања и посебан стаж, рачунато у пензијски стаж према прописима који су били на снази прије почетка примјене овог закона.

+ **Види:**
чл. 11. Закона - 78/2010-197.

Члан 61

У стаж осигурања, у смислу члана 60 овог закона, рачуна се вријеме које је осигураник провео на раду по основу кога је био обавезно осигуран и за које је уплаћен допринос за пензијско и инвалидско осигурање.

1. Стаж осигурања који се рачуна са ефективним трајањем

Члан 62

У стаж осигурања, у смислу члана 60 тачка 1 овог закона, рачуна се вријеме проведено на раду, односно у осигурању у ефективном трајању.

Запосленом који, сходно прописима о раду, ради са непуним радним временом стаж осигурања се рачуна сразмјерно оствареном радном времену.

Стаж осигурања у једној календарској години може износити највише 12 мјесеци.

Члан 63

У стаж осигурања рачуна се вријеме за које осигураник из члана 10 став 1 тачка 10 овог закона остварује новчану накнаду према прописима о раду и запошљавању.

Члан 64

Осигуранику који користи право да одсуствује са рада по прописима о раду, док дијете наврши три године живота, то вријеме рачуна се у стаж осигурања.

Средства за остваривање права из пензијског и инвалидског осигурања по основу стажа осигурања из става 1 овог члана обезбјеђују се из буџета.

Члан 65

У стаж осигурања рачуна се вријеме за које је осигураник из члана 11 тачка 2 овог закона остварио уговорену накнаду на коју је плаћен допринос.

Стаж осигурања из става 1 овог члана сразмјерно се утврђује на тај начин што се износ основице на коју је плаћен допринос за пензијско и инвалидско осигурање дијели са просјечном зарадом оствареном у Републици у претходној календарској години.

+ **Види:**
чл. 12. Закона - 78/2010-197.

Члан 66

Лицу коме је престало обавезно осигурање у стаж осигурања рачуна се вријеме за које је плаћен допринос по престанку обавезног осигурања (продужено осигурање) и то за вријеме:

- 1) стручног усавршавања или специјализације;
- 2) привремене незапослености, ако је за то вријеме пријављен Заводу за запошљавање, под условом да се пријавио у законом прописаном року, до највише пет година за поједини случај прекида осигурања;
- 3) боравка у иностранству као брачни друг осигураника који је на служби у иностранству код нашег послодавца или на основу међународног уговора;
- 4) њега дјетета до 15 година живота или старијег, коме је услед потпуне и трајне неспособности потребна стална њега и помоћ, али највише до пет година за поједини случај прекида осигурања;
- 5) за које запослени користи неплаћено одсуство по прописима о раду.

Вријеме продуженог осигурања узима се у обзир за стицање права из пензијског и инвалидског осигурања и за одређивање висине пензије, али највише онолико времена колико износи стаж осигурања навршен по основу обавезног осигурања.

Захтјев за продужено осигурање подноси се најкасније у року од шест мјесеци од дана престанка обавезног осигурања.

Члан 67

Допринос за продужено осигурање плаћају осигураници из члана 66 став 1 овог закона по стопи од 21,6% на основицу коју чини зарада, односно основица осигурања остварена у последњем мјесецу који претходи мјесецу престанка обавезног осигурања.

Основица из става 1 овог члана не може бити мања од основне цијене рада утврђене општим колективним уговором за одговарајућу категорију стручности.

Начин усклађивања основица из ст. 1 и 2 овог члана, као и рокове и начин плаћања доприноса за продужено осигурање прописује Фонд.

+
[чл. 4. Закона - 39/2004-31.](#)

Види:

Члан 68

Право на продужено осигурање престаје ако одговарајући доприноси нијесу плаћени у року од шест мјесеци од дана доспјелости.

2. Стаж осигурања који се рачуна са увећаним трајањем

Члан 69

Осигуранику који ради на нарочито тешким, опасним и за здравље штетним радним мјестима, односно пословима и осигуранику који ради на радним мјестима, односно пословима на којима после навршења одређених година живота не може успјешно обављати своју професионалну дјелатност, стаж осигурања у ефективном трајању рачуна се са увећаним трајањем, под условима утврђеним овим законом.

Степен увећања стажа осигурања зависи од тежине, опасности и штетности рада, односно од природе посла, а може износити највише 50%.

Члан 70

Радно мјесто, односно посао на коме се стаж осигурања рачуна са увећаним трајањем зато што је рад нарочито тежак, опасан и штетан за здравље је радно мјесто, односно посао на коме, и поред тога што су примијењене све опште и посебне заштитне мјере утврђене прописима, постоје знатни штетни утицаји на здравствено стање и радну способност осигураника који, у току пуног радног времена, ради непосредно поред извора штетних утицаја, у непрекидном процесу рада.

Под пуним радним временом из става 1 овог члана подразумијева се и радно вријеме краће од 40 сати седмично одређено за поједине послове због посебних услова рада.

Радно мјесто, односно посао на коме се стаж осигурања рачуна с увећаним трајањем зато што је обављање професионалне дјелатности ограничено навршењем одређених година живота је радно мјесто, односно посао на коме, због природе и тежине посла, физиолошке функције осигураника опадају у тој мјери да онемогућавају њено даље успјешно обављање.

Члан 71

Осигуранику из члана 69 став 1 овог закона стаж осигурања рачуна се са увећаним трајањем, под условом да је на радним мјестима, односно пословима из члана 70 овог закона ефективно провео укупно најмање 10 година, односно укупно најмање пет година ако је, по основу рада на тим радним мјестима, односно пословима, утврђена инвалидност.

Стаж осигурања се увећава само за вријеме ефективно проведено на раду.

Приликом остваривања права из пензијског и инвалидског осигурања кумулативно се узима стаж осигурања са увећаним трајањем остварен на радним мјестима, односно пословима из члана 70 овог закона.

+ **Судска пракса**

Члан 72

Радна мјеста, односно послове на којима се стаж осигурања рачуна са увећаним трајањем, поступак и начин за њихово утврђивање, као и степен увећања стажа осигурања утврђује орган државне управе надлежан за послове пензијског и инвалидског осигурања.

Радна мјеста, односно послове на којима се стаж осигурања рачуна са увећаним трајањем, поступак и начин за њихово утврђивање, као и степен увећања стажа осигурања у органима државне управе утврђује Влада Црне Горе (у даљем тексту: Влада), у складу са законом, по претходно прибављеном мишљењу органа државне управе надлежног за послове пензијског и инвалидског осигурања.

Дужности, односно послове на којима се стаж осигурања рачуна са увећаним трајањем, поступак и начин за њихово утврђивање, као и степен увећања стажа осигурања професионалним војним лицима утврђује Влада, у складу са законом, по претходно прибављеном мишљењу органа државне управе надлежног за послове пензијског и инвалидског осигурања.

Радна мјеста, односно послови као и степен увећања стажа осигурања из ст. 1, 2 и 3 овог члана подлијежу ревизији, најкасније по истеку пет година од дана њиховог утврђивања.

+ **чл. 2. Закона - Види: 47/2007-27.**
чл. 1. Закона - 79/2008-10.

Члан 73

Ревизијом радних мјеста, односно послова на којима се стаж осигурања рачуна са увећаним трајањем и степена увећања стажа осигурања, у смислу овог закона, сматра се поновна оцјена постојања услова из члана 70 овог закона на основу које се утврђује на којим радним мјестима, односно пословима престаје рачунање стажа осигурања са увећаним трајањем, односно на којима се мијења степен увећања стажа, као и на којим радним мјестима, односно пословима се уводи рачунање стажа осигурања са увећаним трајањем.

Ревизија радних мјеста, односно послова из става 1 овог члана се врши на начин и по поступку по којима се врши њихово утврђивање.

Члан 74

Стаж осигурања са увећаним трајањем рачуна се и осигураницима који су на раду, по основу кога су били обавезно осигурани, провели радећи у смислу члана 62 овог закона као: осигураници са тјелесним оштећењем од најмање 70%; војни инвалиди од прве до шесте групе; цивилни инвалиди рата од прве до шесте групе; слијепа лица, лица обољела од дистрофије или сродних мишићних и неуромишићних обољења, од параплегије и церебралне и дјечије парализе и мултиплекс склерозе.

Осигураницима из става 1 овог члана сваких 12 мјесеци ефективно проведених на раду по основу кога су осигурани рачуна се, под условима утврђеним у члану 71 овог закона, као 15 мјесеци стажа осигурања.

Средства за права из пензијског и инвалидског осигурања остварена по основу стажа осигурања са увећаним трајањем из ст. 1 и 2 овог члана обезбјеђују се из буџета.

Члан 74а

Осигуранику - жени за дјецу коју је родила, урачунава се у посебан стаж шест мјесеци по дјетету.

+

Види:

чл. 13. Закона - 78/2010-197.

VII ОСТВАРИВАЊЕ И КОРИШЋЕЊЕ ПРАВА ИЗ ПЕНЗИЈСКОГ И ИНВАЛИДСКОГ ОСИГУРАЊА

1. Остваривање права

Члан 75

Права из пензијског и инвалидског осигурања остварују се од дана подношења захтјева, а најраније шест мјесеци прије тог дана.

У поступку остваривања права из пензијског и инвалидског осигурања примјењују се одредбе закона којим је уређен општи управни поступак, ако овим законом није друкчије уређено.

+ Судска пракса

Члан 76

Пензијски стаж, зараде, накнаде зарада, односно основице осигурања, као и друге чињенице од утицаја на стицање и утврђивање права узимају се у обзир при остваривању права на пензију на основу података утврђених у матичној евиденцији.

Чињенице које се, у складу са законом, не утврђују у матичној евиденцији, а које су од значаја за остваривање права, утврђују се у поступку рјешавања о тим правима.

Пензијски стаж, својство осигураника, основ осигурања, зараде, накнаде зарада, односно основице осигурања и висина уплаћеног доприноса не могу се утврђивати на основу изјава свједока.

+ Судска пракса

Члан 77

У поступку остваривања права Фонд је дужан да обезбиједи ефикасно остваривање тих права и да осигураницима и корисницима пружа стручну помоћ.

+

чл. 14.

Закона

-

Види:
78/2010-197.

+ Судска пракса

Члан 78

Својство осигураника за лице за које је поднијета пријава на осигурање утврђује се увођењем у матичну евиденцију и издавањем потврде о пријему пријаве на осигурање без издавања писаног рјешења.

Приликом пријема пријаве на осигурање провјеравају се подаци садржани у пријави и захтијевају докази на којима се ти подаци заснивају.

Одредбе ст. 1 и 2 овог члана примјењују се и приликом одјаве осигурања.

Подносилац пријаве дужан је да лицу за које је поднио пријаву на осигурање, односно одјаву осигурања преда овјерену фотокопију потврде о пријему те пријаве, односно одјаве, у року од осам дана од дана њеног издавања.

Ако се на основу поднијете пријаве на осигурање утврди да нијесу испуњени услови за признавање својства осигураника и за увођење у матичну евиденцију, о томе се издаје писано рјешење.

Члан 79

Лице за које није поднијета пријава на осигурање може да поднесе захтјев за утврђивање својства осигураника, ако сматра да има право на пензијско и инвалидско осигурање.

Фонд ће покренути поступак за утврђивање својства осигураника и када, приликом контроле или на други начин, утврди да пријава на осигурање није поднијета за лице које има право на пензијско и инвалидско осигурање.

У случајевима из ст. 1. и 2 овог члана Фонд доноси писано рјешење о утврђивању својства осигураника.

Обвезник подношења пријаве дужан је да, на основу рјешења из става 3 овог члана којим је утврђено својство осигураника, поднесе пријаву на осигурање.

Одредбе ст. 1 до 4 овог члана примјењују се у случају кад обвезник подношења одјаве осигурања није поднио одјаву осигурања.

Члан 80

Лицу коме својство осигураника није утврђено у роковима одређеним за подношење пријаве на осигурање то својство може се утврдити најраније од 1. јануара 1965. године, на начин утврђен овим законом.

Члан 81

Право на старосну пензију остварује се послје престанка осигурања, с тим што се захтјев за остваривање права може поднијети и прије престанка осигурања, уз пружање одговарајућих доказа о извјесности његовог престанка.

[**+ Судска пракса**](#)

Члан 82

Поступак за остваривање права на старосну пензију покреће се на захтјев осигураника.

Поступак за остваривање права на породичну пензију покреће се на захтјев члана породице умрлог осигураника, односно корисника права.

Поступак за остваривање права на инвалидску пензију покреће се на захтјев осигураника, односно послодавца код којег је осигураник запослен, као и на предлог здравствене организације која је осигуранику пружала здравствену заштиту.

Поступак за остваривање права на новчану накнаду за тјелесно оштећење покреће се на захтјев осигураника, односно корисника права, на основу медицинске документације.

Поступак за остваривање права на новчану накнаду за тјелесно оштећење покреће се и по службеној дужности, на основу мишљења органа вјештачења датог приликом вјештачења о инвалидности, у складу са општим актом Фонда.

Уз захтјев, односно предлог из ст. 3 и 4 овог члана подноси се медицинска документација.

Медицинска документација из става 6 овог члана се прибавља од здравствених установа које одреди орган државне управе надлежан за послове пензијског и инвалидског осигурања, по претходно прибављеном мишљењу органа државне управе надлежног за послове здравља.

Обим и садржину медицинске документације из става 6 овог члана прописује орган државне управе надлежан за послове пензијског и инвалидског осигурања, по претходно прибављеном мишљењу органа државне управе надлежног за послове здравља.

[**+ Судска пракса**](#)

Члан 83

Поступак за утврђивање пензијског стажа покреће се на захтјев осигураника, односно корисника права, као и члана породице умрлог осигураника, односно корисника права.

Члан 84

Осигураник који је сам обвезник уплате доприноса остварује права по основу стажа осигурања за који није благовремено извршио уплату доприноса најраније од дана уплате.

Члан 85

Када је за рјешавање о праву из пензијског и инвалидског осигурања потребно утврђивање постојања инвалидности, тјелесног оштећења, узрока инвалидности и тјелесног оштећења, Фонд утврђује те чињенице на основу налаза, оцјене и мишљења органа вјештачења, чије се образовање и начин рада уређује општим актом Фонда.

На општи акт из става 1 овог члана сагласност даје орган државне управе надлежан за послове пензијског и инвалидског осигурања.

Налаз, оцјена и мишљење из става 1 овог члана подлијежу претходној контроли коју врши орган утврђен општим актом Фонда.

Орган вјештачења из става 1 овог члана обавезан је да поступи по упутствима датим у поступку претходне контроле.

[**+ Судска пракса**](#)

Члан 86

Као дан настанка инвалидности неспособности члана породице, односно тјелесног оштећења узима се дан када је, на основу прегледа, дат налаз, оцјена и мишљење органа

вјештачења, односно неки ранији дан за који постоји одговарајућа медицинска документација.

Изузетно од става 1 овог члана, неспособност за самосталан живот и рад може се утврдити и прије датума за који постоји медицинска документација у случајевима урођених стања, као и обољења која настају у раном дјетињству.

+ **чл. 2.** **Закона** - **Види: 79/2004-33.**

+ Судска пракса

Члан 87

Налазом, оцјеном и мишљењем из чл. 85 и 91а овог закона којим се утврђује инвалидност из члана 30 овог закона одређује се да се контролни преглед мора обавити најкасније у року од три године од дана утврђене инвалидности, осим у случајевима предвиђеним општим актом из члана 85 став 1 овог закона.

Мјесечни износи инвалидске пензије, односно новчане накнаде за тјелесно оштећење не исплаћују се кориснику који се, без оправданих разлога, у одређеном року не одазове на контролни преглед ради поновног утврђивања стања инвалидности, односно степена тјелесног оштећења за све вријеме док се не одазове позиву.

Мјесечни износи обустављени у складу са ставом 2 овог члана исплаћују се накнадно кориснику који се одазове позиву у року од 30 дана од дана одређеног за преглед, ако се на контролном прегледу утврди да постоји инвалидност, односно тјелесно оштећење на основу којих је остварено право.

Кориснику који се не одазове позиву из става 3 овог члана, обустављени мјесечни износи примања не исплаћују се, а исплата примања успоставља се од првог дана наредног мјесеца последице одазивања позиву, ако се на контролном прегледу утврди да постоји инвалидност, односно тјелесно оштећење на основу којих је остварено право.

+ **чл. 3.** **Закона** - **Види: 79/2004-33.**

+ Судска пракса

Члан 88

Промјене у стању инвалидности које су од утицаја на право на инвалидску пензију, признату правноснажним рјешењем, утврђују се у поступку покренутом на захтјев осигураника, односно по службеној дужности.

Члан 89

Рјешење донијето у поступку остваривања права на инвалидску пензију доставља се и послодавцу код кога је осигураник запослен.

Члан 90

Против првостепеног рјешења може се изјавити жалба органу државне управе надлежном за послове пензијског и инвалидског осигурања, у року од 15 дана од дана пријема рјешења.

Жалба не одлаже извршење рјешења, осим ако се њом побија рјешење којим је утврђена инвалидност.

+ Судска пракса

Члан 91

Првостепено рјешење подлијеже ревизији коју врши орган државне управе надлежан за послове пензијског и инвалидског осигурања.

У поступку ревизије врши се обавезна ревизија налаза, оцјене и мишљења органа вјештачења из члана 85 став 1 овог закона.

Ревизија не одлаже извршење рјешења.

Ако је против рјешења првостепеног органа изјављена жалба, о ревизији и жалби рјешава се истим рјешењем.

+ **чл. 4.** **Закона** - **Види: 79/2004-33.**
чл. 15. **Закона** - **78/2010-197.**

+ Судска пракса

Члан 91а

У поступку по жалби, односно ревизији чињенице из члана 85 став 1 овог закона утврђују се на основу налаза, оцјене и мишљења органа вјештачења, чије се образовање и начин рада уређује општим актом органа државне управе надлежног за послове пензијског и инвалидског осигурања.

Види:
чл. 5. Закона - 79/2004-33.

+ Судска пракса

Члан 92

У вршењу ревизије на првостепено рјешење може се дати сагласност или се првостепено рјешење може измијенити, поништити или укинути.

Када се у поступку ревизије мијења, поништава или укида првостепено рјешење сходно се примјењују одредбе закона којим је уређен општи управни поступак које се односе на рјешавање другостепеног органа по жалби.

Види:
чл. 6. Закона - 79/2004-33.

+ Судска пракса

Члан 93

Ако против првостепеног рјешења није изјављена жалба, а ревизија не буде извршена у року од три мјесеца од дана истека рока за жалбу, сматра се да је ревизија извршена и дата сагласност на то рјешење.

+ Судска пракса

Члан 93а

Орган државне управе надлежан за послове пензијског и инвалидског осигурања може, у року од годину дана од дана када је рјешење постало коначно у управном поступку, укинути рјешење Фонда ако је њиме очигледно повријеђено материјално право.

Види:
чл. 7. Закона - 79/2004-33.

+ Судска пракса

Члан 94

Против рјешења донијетог по жалби, односно у вршењу ревизије о правима из пензијског и инвалидског осигурања и о подацима утврђеним у матичној евиденцији може се покренути управни спор код надлежног суда.

2. Коришћење права

Члан 95

Старосна и породична пензија исплаћују се од дана испуњења услова, али најраније од првог наредног дана од дана престанка осигурања, ако је захтјев поднијет у року од шест мјесеци од дана испуњења услова прописаних за стицање права.

Ако је захтјев за старосну, односно породичну пензију поднијет по истеку рока од шест мјесеци из става 1 овог члана, старосна, односно породична пензија се исплаћују од дана подношења захтјева и за шест мјесеци уназад, али најраније од првог наредног дана од дана престанка осигурања.

+ Судска пракса

Члан 96

Осигуранику који право на инвалидску пензију остварује у поступку покренутом у току трајања осигурања, инвалидска пензија исплаћује се од дана правоснажности рјешења о инвалидности, односно од дана настанка инвалидности, ако је за то осигуранику повољније.

Када се право на инвалидску пензију остварује после престанка осигурања, а инвалидност је постојала прије подношења захтјева, инвалидска пензија исплаћује се од дана настанка инвалидности, али највише за шест мјесеци уназад од дана подношења захтјева.

Инвалидска пензија из ст. 1 и 2 овог члана исплаћује се најраније од првог наредног дана од дана престанка осигурања, односно од дана када је корисник инвалидске пензије из члана 30 став 2 овог закона почео да ради са радним временом одређеним у члану 33 овог закона.

+ [Судска пракса](#)

Члан 97

Новчана накнада за тјелесно оштећење исплаћује се од дана настанка тјелесног оштећења, али највише шест мјесеци уназад од дана подношења захтјева, односно од дана покретања поступка по службеној дужности.

Члан 98

Осигураник, односно корисник права на новчану накнаду за тјелесно оштећење, који по посебним прописима стекне право на новчану накнаду по основу истог тјелесног оштећења, може по сопственом избору да користи само једно од тих права, ако посебним прописима није друкчије одређено.

Члан 99

Ако у стању инвалидности, односно степену тјелесног оштећења наступе промјене које су од утицаја на утврђена права, та права престају, мијењају се или стичу нова права, и то:

1) ако је промјена утврђена на захтјев осигураника - од првог дана наредног мјесеца по подношењу захтјева;

2) ако је промјена утврђена на захтјев осигураника настала после поднијетог захтјева - од првог дана наредног мјесеца после настале промјене;

3) ако је промјена утврђена по службеној дужности - од првог дана наредног мјесеца по доношењу првостепеног рјешења о одређивању права по основу утврђене промјене.

Члан 100

Пензије и новчане накнаде за тјелесно оштећење се утврђују у мјесечном износу и исплаћују уназад.

Фонд је дужан да кориснику исплаћује пензију, односно новчану накнаду за тјелесно оштећење у мјесту његовог боравка у Републици.

Исплата пензија и новчаних накнада за тјелесно оштећење у иностранству врши се под условима предвиђеним међународним уговором, односно под условом реципроцитета.

+

[чл. 3. Закона - 47/2007-27.](#)

Види:

Члан 101

Мјесечни износи пензије и новчане накнаде за тјелесно оштећење који нијесу могли бити исплаћени због околности које је проузроковао корисник накнадно ће се исплатити, највише за 12 мјесеци уназад рачунајући од дана када, по престанку дјеловања тих околности, корисник поднесе захтјев за исплату.

+ [Судска пракса](#)

Члан 102

Корисник пензије, односно новчане накнаде за тјелесно оштећење може овластити друго лице да у његово име прима пензију, односно новчану накнаду за тјелесно оштећење.

Овлашћење из става 1 овог члана важи најдуже 12 мјесеци након чега се може обновити.

Члан 103

Кориснику дјелимичне инвалидске пензије престаје право на дјелимичну инвалидску пензију када оствари право на старосну или на пуну инвалидску пензију.

Члан 104

Породична пензија исплаћује се као једна пензија и када је одређена за више корисника, ако корисници не захтијевају да им се пензија исплаћује одвојено.

Члан 105

Ако породичну пензију користе два или више чланова породице, па неком од њих престане право на пензију, осталим члановима који имају право на породичну пензију поново се одређује висина пензије. Тако одређена висина пензије припада од дана када је кориснику престало право на пензију.

Ако се исплата породичне пензије обустави или ако право које припада поједином члану породице мирује, породична пензија се поново не одређује.

Ако се кориснику породичне пензије, због запослења, односно обављања самосталне дјелатности или коришћења старосне или инвалидске пензије, не исплаћује породична пензија која му припада, осталим члановима породице исплаћује се за то вријеме породична пензија у висини која се одређује као да корисник пензије није имао право на породичну пензију.

Члан 106

Члан породице нема право на породичну пензију, ако је правноснажном пресудом осуђен за кривично дјело чија последица је смрт лица од кога се изводи право на породичну пензију.

Лицу из става 1 овог члана остварено право престаје даном правоснажности пресуде.

Члан 107

Право на породичну пензију престаје члану породице који услед настале промјене више не испуњава услове за стицање и коришћење тог права.

Члан 108

- брисан -

+

Види:

чл. 16. Закона - 78/2010-197.

Члан 109

Ако осигураник, односно корисник пензије стекне право на двије или више пензија, може користити само једну од тих пензија по сопственом избору.

Изузетно од става 1 овог члана, дјеца чија су оба родитеља умрла могу користити право на породичну пензију по основу оба родитеља, до висине утврђене законом.

Члан 110

Права из пензијског и инвалидског осигурања престају када, у току њиховог коришћења, престану да постоје услови за стицање и остваривање тих права.

Члан 111

Корисник права дужан је, у року од 15 дана од дана настале промјене, да пријави сваку промјену која је од утицаја на право или обим коришћења тог права.

Члан 112

Корисник старосне пензије који се запосли, односно обавља самосталну дјелатност има право, по престанку тог запослења, односно обављања те дјелатности, на поновно одређивање пензије, ако је био у осигурању по овом закону најмање годину дана.

Одредба става 1 овог члана односи се и на корисника пријевремене старосне пензије који, након престанка поновног запослења, односно обављања самосталне дјелатности, остварује право на старосну или пријевремену старосну пензију.

Кориснику породичне пензије који се запосли или обавља самосталну дјелатност на територији Црне Горе или у иностранству обуставља се исплата пензије.

Одредба става 3 овог члана не односи се на кориснике породичне пензије из члана 46 ст. 1. 2 и 3 овог закона и на корисника породичне пензије који обавља послове из члана 11 тачка

2

овог

закона.

+

Види:

чл. 4.

Закона

-

47/2007-27.

чл. 6.

Закона

-

79/2008-26.

чл. 17.

Закона

-

78/2010-197.

+ **Судска пракса**

Члан 112а

Одредбе овог закона о остваривању и коришћењу права на старосну пензију сходно се примјењују и на остваривање и коришћење права на пријевремену старосну пензију, уколико овим законом није друкчије одређено.

+

Види:

чл. 18. Закона - 78/2010-197.

VIII ФОНД

Члан 113

Фонд је организација која врши јавна овлашћења приликом рјешавања о правима и обавезама из пензијског и инвалидског осигурања.

Фонд има својство правног лица са правима, обавезама и одговорностима утврђеним овим законом и Статутом Фонда.

Члан 114

Фонд има Статут којим се уређује:

- 1) организација Фонда;
- 2) права, обавезе и одговорност органа управљања;
- 3) друга питања од значаја за рад Фонда.

Статут доноси Управни одбор Фонда.

Сагласност на Статут даје Влада.

Статут се објављује у "Службеном листу Црне Горе".

+

Види:

чл. 1. Закона - 79/2008-26.

Члан 115

Рад Фонда је јаван.

Фонд о свом раду најмање једанпут годишње извјештава Владу.

Члан 116

Фонд обавља следеће послове:

1) обезбјеђује ефикасно, рационално и законито остваривање права из пензијског и инвалидског осигурања и пружа стручну помоћ при остваривању права;

2) - **престала да важи** -

3) води евиденцију о осигураницима и корисницима, у складу са овим законом и Статутом;

4) води евиденцију о зарадама, односно основицама осигурања на које су уплаћени доприноси, о висини уплаћеног доприноса за осигураника, као и о исплаћеним пензијама;

5) - **престала да важи** -

6) доставља органу државне управе надлежном за послове јавних прихода (у даљем тексту: порески орган) мјесечне извјештаје о уплаћеним доприносима;

7) обезбјеђује спровођење међународних уговора о пензијском и инвалидском осигурању;

8) предузима мјере за редовну наплату прихода Фонда;

9) организује послове за спровођење пензијског и инвалидског осигурања и у ту сврху обезбјеђује информатичке технологије;

10) доноси опште акте у складу са овим законом и Статутом;

11) обавља друге послове у вези са спровођењем и остваривањем права из пензијског и инвалидског осигурања у складу са овим законом и Статутом.

+

Види:

чл. 38.

Закона

-

12/2007-104.

чл. 7. Закона 79/2008-26.

Члан 117

Органи Фонда су: Управни одбор и директор.

Фондом управља Управни одбор, у складу са законом, Статутом и другим општим актима Фонда.

Управни одбор Фонда има седам чланова које именује и разрјешава Влада, и то:

- 1) једног члана на предлог репрезентативне синдикалне организације;

- 2) једног члана на предлог репрезентативног удружења послодаваца;
- 3) једног члана на предлог Савеза удружења пензионера Црне Горе;
- 4) четири члана на предлог органа државне управе надлежног за послове пензијског и инвалидског осигурања.

Ако има више репрезентативних удружења послодаваца, члана Управног одбора из става 3 тачка 2 овог члана предлаже репрезентативно удружење послодаваца које има већи проценат запослених у привреди Црне Горе.

				Види:
Одлуку	УС	РЦГ,		61/2004-31.
<u>чл. 8.</u>	Закона	-		79/2008-26.
<u>чл. 19.</u>	Закона	-		78/2010-197.
чл. 20. Закона - 36/2013-7.				

Члан 118

Чланови Управног одбора Фонда именују се на вријеме од четири године.

Предсједника и замјеника предсједника Управног одбора Фонда бира и разрјешава Управни одбор.

+ **Види:**
чл. 9. Закона - 79/2004-33.

Члан 119

Лица која се именују у Управни одбор морају бити лица са стручним знањем и искуством из области пензијског и инвалидског осигурања, финансија, инвестиција или осигурања.

Најмање четири од укупног броја чланова Управног одбора мора имати најмање пет година радног искуства на пословима из става 1 овог члана.

Члан Управног одбора не може бити:

- 1) лице које је осуђивано за кривична дјела која га чине недостојним за обављање те функције, као и одговорно лице у привредном друштву над којим је покренут стечајни поступак;
- 2) лице које је изгубило право да обавља функцију члана органа финансијске институције по домаћем или иностраном законодавству;
- 3) лице које пружа услуге и продаје производе Фонду, као и лице чије би дјеловање могло да доведе до сукоба интереса;
- 4) директор Фонда.

Члан Управног одбора разрјешава се у случају:

- 1) настанка околности из става 3 овог члана;
- 2) губитка пословне способности;
- 3) неоправданог изостанка са најмање три сједнице Управног одбора.

Чланови Управног одбора, након именована, односно годишње у току трајања мандата, морају доставити изјаве о личним примањима и имовини.

Члан Управног одбора не може примати поклоне или користити друге погодности по основу обављања ове функције. Ова забрана се односи и на чланове његове уже породице.

+ **Види:**
чл. 20. Закона - 78/2010-197.

Члан 120

Управни одбор Фонда:

- 1) доноси опште акте у складу са овим законом;
- 2) доноси годишњи план рада;
- 3) - **престала да важи** -
- 4) одлучује о пословању Фонда;
- 5) доноси акте о усклађивању пензија и вриједности пензије за један лични бод, у складу са овим законом;
- 6) одлучује о другим питањима и обавља друге послове у складу са законом и Статутом.

+ **Види:**
чл. 38. Закона - 12/2007-104.

Члан 121

Одлучивање и начин рада, као и друга питања од значаја за рад Управног одбора Фонда уређују се Статутом Фонда.

Члан 122

Директор Фонда:

- 1) организује рад и пословање Фонда;
- 2) представља и заступа Фонд и одговоран је за законитост рада;
- 3) извршава одлуке Управног одбора;
- 4) предлаже општи акт о организацији и систематизацији радних мјеста - Управном одбору;
- 5) руководи радом стручне службе;
- 6) врши и друге послове у складу са законом и Статутом.

Директора Фонда именује и разрјешава, на основу конкурса, Управни одбор, уз претходну сагласност Владе.

Директор Фонда се именује на период од четири године.
+ Судска пракса

Члан 123

Ради обављања стручних, административних, правних, економских и других послова Фонд има јединствену стручну службу.

Стручна служба Фонда организује се на начин који обезбјеђује ефикасно обављање дјелатности Фонда и остваривање права из пензијског и инвалидског осигурања.

Члан 124

Надзор над законитошћу и цјелисходношћу рада Фонда врши орган државне управе надлежан за послове пензијског и инвалидског осигурања, у складу са законом.

IX МАТИЧНА ЕВИДЕНЦИЈА

Члан 125

Фонд води матичну евиденцију о осигураницима, обвезницима плаћања доприноса и корисницима права из пензијског и инвалидског осигурања.

Изузетно од става 1 овог члана, матичну евиденцију за запослене у органу државне управе надлежном за послове полиције и Агенцији за националну безбједност воде ти органи на начин утврђен овим законом.

Фонд врши контролу вођења евиденције из става 2 овог члана.
Види:

чл. 9. Закона - 79/2008-26.

Члан 126

Матична евиденција се води према јединственим методолошким принципима.

Подаци се уносе у матичну евиденцију према јединственом кодексу шифара.

Подаци се уносе у матичну евиденцију на основу пријава поднесених на прописаним обрасцима који се могу достављати и путем средстава за електронску обраду података.

У случају када су пријаве достављене путем средстава за електронску обраду података подносилац пријаве је дужан да, на захтјев Фонда, те пријаве поднесе на прописаним обрасцима.

Акте, односно обрасце из ст. 1 до 3 овог члана прописује орган државне управе надлежан за послове пензијског и инвалидског осигурања.

Члан 127

Матична евиденција устројава се уношењем података о осигуранику на основу пријаве на осигурање.

Члан 128

У матичну евиденцију уносе се подаци о:

- 1) осигураницима;
- 2) корисницима права из пензијског и инвалидског осигурања;
- 3) обвезницима плаћања доприноса за пензијско и инвалидско осигурање.

Члан 129

У матичну евиденцију уносе се следећи подаци о осигураницима:

- 1) презиме и име;
- 2) јединствени матични број грађана и порески идентификациони број;
- 3) пол;
- 4) дан, мјесец и година рођења;
- 5) занимање;
- 6) школска спрема;
- 7) основ осигурања;
- 8) датум стицања и престанка својства осигураника;
- 9) стаж осигурања, зараде, накнаде зараде, односно основице осигурања које служе за одређивање висине пензије;
- 10) број мјесеци, односно дана проведених на раду и броју мјесеци, односно дана за које су исплаћене накнаде;
- 11) висина уплаћеног доприноса;
- 12) да ли је осигураник корисник пензије;
- 13) обвезнику плаћања доприноса;
- 14) пензијском стажу по врстама;
- 15) осигураницима с тјелесним оштећењем од најмање 70%, војним инвалидима од прве до шесте групе, цивилним инвалидима рата од прве до шесте групе, слијепим лицима и лицима оболелим од дистрофије или сродних мишићних и неуромишићних обољења, парализације, церебралне и дјечије парализе и мултиплекс склерозе.

За осигуранике који раде на радним мјестима, односно пословима на којима се стаж осигурања рачуна са увећаним трајањем, у матичној евиденцији евидентирају се подаци о стажу осигурања, односно о времену проведеном на тим радним мјестима, односно пословима и степену увећања стажа.

Осигураницима који немају јединствени матични број грађана Фонд одређује лични број.

Члан 130

У матичну евиденцију, поред података из члана 129 став 1 тач. 1 до 4 овог закона, уносе се и сљедећи подаци о корисницима права из пензијског и инвалидског осигурања, и то о:

- 1) врсти пензије;
- 2) правном основу за утврђивање пензије;
- 3) датуму стицања права на пензију и датуму почетка исплате, обуставе и поновне исплате пензије, као и о правном основу за обуставу, односно поновну исплату пензије;
- 4) инвалидности, узроку инвалидности и дијагнози;
- 5) личним бодовима и личном коефицијенту;
- 6) износу пензије на дан остваривања права.

У матичну евиденцију уносе се и подаци о сродству корисника породичне пензије са умрлим осигураником, односно корисником пензије по основу кога је остварено право на породичну пензију.

Члан 131

Обвезници подношења пријава података за матичну евиденцију су:

- 1) послодавац:
  - пријаве података о обвезнику плаћања доприноса које обухватају пријаве почетка и пријаве престанка пословања;
  - пријаве на осигурање и одјаве осигурања за осигуранике из члана 10 став 1 тач. 1 до 6 и тач. 8 и 9 и члана 11 тачка 2 овог закона;
  - пријаве података за утврђивање стажа осигурања, зараде и накнаде зараде које служе за утврђивање годишњег личног коефицијента и висине уплаћеног доприноса за осигуранике из члана 10 став 1 тач. 1 до 6 и тач. 8 и 9 овог закона;
  - пријаве промјене података из ал. 1 до 3 ове тачке;
- 2) осигураник који је сам обвезник плаћања доприноса:
  - пријаве на осигурање и одјаве осигурања, као и пријаве промјене тих података за осигуранике из члана 10 став 1 тачка 7, члана 11 тачка 1 и члана 66 овог закона;
  - пријаве података за утврђивање стажа осигурања, основице осигурања које служе за утврђивање годишњег личног коефицијента и висини уплаћеног доприноса за осигуранике из члана 10 став 1 тачка 7 овог закона, као и пријаве промјене тих података;

3) вјерска заједница за осигураника из члана 11 тачка 3 овог закона - пријаве на осигурање и одјаве осигурања, као и пријаве промјена тих података;

4) орган државне управе надлежан за послове пољопривреде, шумарства и водопривреде за осигуранике из члана 12 овог закона - пријаве на осигурање и одјаве осигурања, као и пријаве промјена тих података;

5) Порески орган - пријаве података за утврђивање стажа осигурања, основице осигурања које служе за утврђивање годишњег личног коефицијента и висини уплаћеног доприноса за лица из члана 11 тачка 1 - 3 и члана 12 овог закона, као и пријаве промјене тих података;

6) завод за запошљавање:

- пријаве на осигурање и одјаве осигурања за осигуранике из члана 10 став 1 тачка 10 овог закона, као и пријаве промјене тих података;

- пријаве података за утврђивање стажа осигурања, накнаде зараде и висини уплаћеног доприноса за лица из алинеје 1 ове тачке, као и пријаве промјене тих података;

7) Фонд - уноси у матичну евиденцију податке о утврђеном пензијском стажу, заради, накнадама зараде, основицама осигурања које служе за утврђивање годишњег личног коефицијента за осигуранике из члана 66 овог закона и висине уплаћеног доприноса;

8) надлежни матичар - пријаве о смрти корисника права из пензијског и инвалидског осигурања.

+ **чл. 7. и 10. Закона - Види: 79/2008-26.**

+ Судска пракса

Члан 132

У пријаве података за матичну евиденцију подаци се уносе само на основу јавних исправа и евиденција прописаних законом.

Члан 133

За тачност података унесених у пријаве података за матичну евиденцију одговоран је подносилац пријаве.

Фонд је дужан да провјерава тачност података унесених у пријаве података за матичну евиденцију, да захтијева доказе и врши увид у евиденције и документацију на којима се заснивају подаци унесени у пријаве.

Подносилац пријаве је дужан да осигуранику, кориснику права и Фонду даје тачна обавјештења, односно податке од значаја за утврђивање чињеница важних за стицање и остваривање права из пензијског и инвалидског осигурања, као и да Фонду пружи доказе и омогући увид у евиденцију и документацију.

Члан 134

Пријаве података за матичну евиденцију подносе се Фонду, односно његовој организационој јединици, и то за:

1) осигуранике запослене из члана 10 став 1 тач. 1 до 6 и тач. 8 и 9 овог закона - према сједишту послодавца, односно његове организационе јединице (филијала, експозитура, испостава, пословница, представништво, заступништво и друге пословне и радне јединице);

2) осигуранике запослене из члана 10 став 1 тачка 7 овог закона - према мјесту у коме су били осигурани, односно имали пребивалиште прије одласка у иностранство;

3) осигуранике из члана 10 став 1 тачка 10 овог закона - према сједишту организационе јединице Завода за запошљавање;

4) осигуранике самосталних дјелатности из члана 11 тачка 1 овог закона - према мјесту у коме је осигураник регистровао обављање дјелатности по основу које је осигуран;

5) осигуранике самосталних дјелатности из члана 11 тач. 2 и 3 овог закона - према пребивалишту, односно боравишту осигураника;

6) осигуранике пољопривреднике из члана 12 овог закона - према сједишту организационе јединице пореског органа.

+ **чл. 7. Закона - 79/2008-26.** **Види:**

Члан 135

Својство осигураника, стаж осигурања, зараде, накнаде зарада, односно основице осигурања које се узимају за утврђивање висине права утврђује Фонд, на основу пријава података из члана 131 овог закона, уношењем података у матичну евиденцију.

Подаци из члана 129 став 2 овог закона утврђују се уношењем у матичну евиденцију по испуњењу услова из члана 71 овог закона.

Члан 136

Подаци о пензијском стажу који је осигураник навршио до 31. децембра 1969. године и о посебном стажу навршеном после тог дана, као и подаци о промјенама тих података уносе се у матичну евиденцију о осигураницима на основу пријаве података о пензијском стажу.

Члан 137

Ако Фонд, приликом провјере података из члана 133 овог закона, утврди да пријава о стажу осигурања, зарадама, накнадама зарада, односно основицама осигурања које се узимају за утврђивање висине права, као и подаци о висини уплаћених доприноса нијесу правилно попуњени или да подаци нијесу унесени у складу с прописима о пензијском и инвалидском осигурању наложиће подносиоцу пријаве да их исправи у року који не може бити дужи од 30 дана.

Члан 138

Фонд је дужан да осигуранику, на његов захтјев, изда увјерење о подацима унесеним у матичну евиденцију о осигураницима.

Увјерење из става 1 овог члана има карактер јавне исправе.

Осигураник има право да захтијева да Фонд донесе рјешење о подацима о осигурању, пензијском стажу, зарадама, накнадама зараде, односно основицама осигурања и висини уплаћених доприноса унијетим у матичну евиденцију.

Фонд је дужан да рјешење из става 3 овог члана донесе у року од 15 дана од дана пријема захтјева.

Члан 139

Подаци унесени у матичну евиденцију, на начин утврђен овим законом, могу се накнадно мијењати у сљедећим случајевима:

- 1) ако надлежни орган накнадно, у прописаном поступку, утврди промјену података;
- 2) ако су подаци о осигурању, пензијском стажу, стажу осигурања, зарадама, накнадама зарада, односно основицама осигурања који служе за утврђивање висине права, као и подаци о висини уплаћених доприноса унијети у матичну евиденцију на основу лажних исправа;
- 3) ако се накнадно, провјером података или на неки други начин, утврди да су у матичну евиденцију унијети нетачни или непотпуни подаци.

Промјена података унијетих у матичну евиденцију врши се на основу одговарајуће пријаве промјене података, по поступку утврђеном овим законом.

Члан 140

Обвезници из члана 131 овог закона дужни су да достављају Фонду пријаве података у сљедећим роковима:

1) пријава података о обвезнику плаћања доприноса - у року од осам дана од дана почетка пословања, односно од дана престанка пословања, односно од дана настале промјене у пословању обвезника плаћања доприноса;

2) пријава на осигурање, одјава осигурања и пријава промјена у току осигурања - у року од осам дана од дана запослења, односно од дана закључења уговора, обављања послова или почетка обављања дјелатности, односно од дана престанка запослења, обављања послова или обављања дјелатности, односно од дана настале промјене у осигурању;

3) пријава података за утврђивање стажа осигурања, зараде, накнаде зараде, односно основице осигурања које служе за утврђивање висине права и висине уплаћених доприноса - најкасније до 30. априла текуће године за претходну календарску годину, а порески орган - до 30. јуна текуће године;

4) пријава о промјени података из тачке 3 овог става - у року од осам дана од дана утврђене промјене, односно од дана пријема правноснажног рјешења којим је утврђена промјена података;

5) пријава о смрти корисника права - у року од три дана од дана издавања извода из матичне књиге умрлих.

+ **Види:**
чл. 7. Закона - 79/2008-26.

Члан 141

Фонд је дужан да податке из примљених пријава унесе у матичну евиденцију у сљедећим роковима:

1) податке из пријава из члана 140 тач. 1 и 2 овог закона - у року од 30 дана од дана пријема пријаве;

2) податке из пријаве из члана 140 тач. 3 и 4 овог закона - у року од 60 дана од дана пријема пријаве, а најкасније до краја текуће године за претходну годину;

3) податке из пријаве из члана 140 тачка 5 овог закона - у року од једног дана од дана пријема пријаве.

Члан 142

Пријаве података за устројавање и вођење матичне евиденције чувају се најмање 30 година од дана стицања права утврђених на основу тих података, али не мање од 10 година од дана престанка права.

Пријаве података за осигуранике који нијесу стекли право из пензијског и инвалидског осигурања чувају се најмање 40 година, рачунајући од последњег уношења података у матичну евиденцију.

Члан 143

Умјесто оригиналних пријава података могу се чувати пријаве снимљене на микрофилмовима, односно средствима за електронску обраду података (магнетни медији и сл.).

Фонд издаје осигуранику овјерену фото копију пријаве из става 1 овог члана.

Члан 144

Уништавање оригиналних пријава на основу којих су подаци унијети у матичну евиденцију врши стручна комисија коју образује Фонд.

Члан 145

Подаци садржани у матичној евиденцији могу се користити и за статистичка истраживања.

Заштита података из матичне евиденције обезбјеђује се на начин прописан законом.

Х ФИНАНСИРАЊЕ

Члан 146

Пензијско и инвалидско осигурање финансира се из:

1) доприноса;

2) - **престала да важи** -

3) других извора, у складу са законом.

За обавезе Фонда за остваривање права из пензијског и инвалидског осигурања гарантује Република.

+ **Види:**
чл. 38. Закона - 12/2007-104.

1) Доприноси

Члан 147

- **престао да важи** -

+ **Види:**
чл. 32. Закона - 17/2007-24.

Члан 148
- престао да важи -

+
[чл. 32. Закона - 17/2007-24.](#)

Види:

Члан 149
- престао да важи -

+
[чл. 5. Закона - 17/2007-24.](#)

Закона -

Види:
39/2004-31.

Члан 150
- престао да важи -

+
[чл. 32. Закона - 17/2007-24.](#)

Види:

Члан 151
- престао да важи -

+
[чл. 32. Закона - 17/2007-24.](#)

Види:

Члан 152
- престао да важи -

+
[чл. 32. Закона - 17/2007-24.](#)

Види:

Члан 153
- престао да важи -

+
[чл. 32. Закона - 17/2007-24.](#)

Види:

Члан 154
- престао да важи -

+
[чл. 32. Закона - 17/2007-24.](#)

Види:

Члан 155
- престао да важи -

+
[чл. 32. Закона - 17/2007-24.](#)

Види:

Члан 156
- престао да важи -

+
[чл. 32. Закона - 17/2007-24.](#)

Види:

Члан 157
- престао да важи -

+
[чл. 32. Закона - 17/2007-24.](#)

Види:

Члан 158

- престао да важи -

+
чл. 32. Закона - 17/2007-24.

Види:

+ Судска пракса

Члан 159
- престао да важи -

+
чл. 32. Закона - 17/2007-24.

Види:

Члан 160
- престао да важи -

+
чл. 32. Закона - 17/2007-24.

Види:

Члан 161
- престао да важи -

+
чл. 32. Закона - 17/2007-24.

Види:

Члан 162
- престао да важи -

+
чл. 32. Закона - 17/2007-24.

Види:

Члан 163
- престао да важи -

+
чл. 32. Закона - 17/2007-24.

Види:

Члан 164
- престао да важи -

+
чл. 10.
чл. 32.

Закона -
Закона -

Види:
79/2004-33.
17/2007-24.

+ Судска пракса

Члан 165

Основицу за плаћање доприноса за лица из члана 14 став 1 тачка 1 овог закона чини основна цијена рада прописана општим колективним уговором за одговарајућу категорију стручности коју то лице има.

Члан 166

Стопа доприноса за лица из члана 14 став 1 тачка 1 овог закона износи 4% на терет Завода за запошљавање.

+
чл. 6.
чл. 32. Закона - 17/2007-24.

Закона -

Види:
39/2004-31.

Члан 167
- престао да важи -

+
чл. 7. Закона - 17/2007-24. - Види:
чл. 32. Закона - 17/2007-24. 39/2004-31.

Члан 168
- престао да важи -

+
чл. 11. Закона - 17/2007-24. - Види:
чл. 32. Закона - 17/2007-24. 79/2004-33.

+ Судска пракса

Члан 169
- престао да важи -

+
чл. 32. Закона - 17/2007-24. - Види:

Члан 170
- престао да важи -

+
чл. 32. Закона - 17/2007-24. - Види:
17/2007-24.

+ Судска пракса

Члан 171
- престао да важи -

+
чл. 32. Закона - 17/2007-24. - Види:

Члан 172
- престао да важи -

+
чл. 32. Закона - 17/2007-24. - Види:

Члан 173
- престао да важи -

+
чл. 32. Закона - 17/2007-24. - Види:

Члан 174

Допринос за лица из члана 14 став 1 тачка 1 овог закона обрачунава и уплаћује Завод за запошљавање приликом упућивања тог лица на стручно оспособљавање, преквалификацију или доквалификацију.

Члан 174а

За осигуранике запослене, који остварују приходе и по основу допунског рада у складу са прописима о раду, плаћају се доприноси за пензијско и инвалидско осигурање и на зараду по основу допунског рада, на начин и по стопи како се плаћа допринос на зараду остварену од запослења на основу кога су обавезно осигурани, с тим што укупан износ на који се плаћа допринос по свим основима не може бити већи од највише годишње основице за плаћање доприноса за пензијско и инвалидско осигурање у складу са Законом о доприносима за обавезно социјално осигурање.

Износ из става 1 овог члана на који је плаћен допринос за пензијско и инвалидско осигурање узима се за израчунавање годишњег личног коефицијента приликом одређивања висине старосне, пријевремене старосне, односно инвалидске пензије.

За осигуранике који остварују и приходе ван осигурања из става I овог члана, односно друге приходе на које је у складу са Законом о доприносима за обавезно социјално осигурање плаћен допринос за пензијско и инвалидско осигурање, обвезник подношења пријаве о висини тих прихода (пријава података о заради, накнади, односно основици осигурања која служи за утврђивање годишњег личног коефицијента и висини уплаћеног доприноса) је:

- послодавац - за приходе по основу зараде, односно накнаде из члана 10 став 1 тачка 4 овог закона;

- порески орган - за лица која остварују приходе из члана 11 овог закона на које је плаћен допринос за пензијско и инвалидско осигурање у складу са Законом о доприносима за обавезно социјално осигурање.

Пријаве из става 3 овог члана подnose се на начин, у роковима и поступку прописаним за подношење пријава из члана 140 тачка 3 овог закона.

+ **чл. 21. Закона - 78/2010-197.** **Види:**

Члан 175
- престао да важи -

+ **чл. 32. Закона - 17/2007-24.** **Види:**

2) Буџет Републике

Члан 176
- престао да важи -

+ **чл. 38. Закона - 12/2007-104.** **Види:**

3) Други извори

Члан 177

Други извори средстава из којих се финансира пензијско и инвалидско осигурање су:

- 1) приходи од имовине којом располаже Фонд;
- 2) приходи од организација за пензијско и инвалидско осигурање код којих је навршен дио стажа осигурања;
- 3) приходи од субвенција и дотација;
- 4) приходи од финансијских улагања, дивиденди и камата;
- 5) други извори.

Члан 178

Расходи Фонда су:

- 1) пензије;
- 2) новчане накнаде за тјелесно оштећење;
- 3) погребни трошкови;
- 4) додаци за помоћ и његу остварени по прописима прије почетка примјене овог закона;
- 5) права по основу преостале радне способности остварена до 31. децембра 2003. године;
- 6) трошкови по основу доприноса за здравствено осигурање корисника пензија;
- 7) трошкови оцјењивања инвалидности;
- 8) трошкови исплате пензија и других пензијских примања;
- 9) трошкови спровођења осигурања и трошкови органа управљања Фондом.

+ **чл. 5. Закона - 47/2007-27.** **Види:**

XI ИМОВИНА ФОНДА

Члан 179

Имовину Фонда, у смислу овог закона, чине ствари, права, акције и удјели, новац и друге хартије од вриједности које је стекао Фонд и којима управља у интересу корисника права утврђених овим законом.

Имовину Фонда чине и акције и удјели који су припали Фонду у поступку својинске и управљачке трансформације привреде.

Члан 180

Фонд је обавезан да савјесно и одговорно управља имовином у најбољем интересу корисника права, тако што, поред послова из члана 116 овог закона:

- 1) води евиденцију и сачињава финансијске исказе о имовини, укључујући и годишњу тржишну процјену вриједности имовине;
- 2) евидентира све приходе од имовине на издвојеном рачуну;
- 3) обавјештава орган државне управе надлежан за послове финансија о усвојеном годишњем извјештају који садржи план продаје, односно приватизације имовине из члана 179 овог закона.

Члан 181

Имовина из члана 179 став 1 овог закона, која није у функцији обављања основне дјелатности Фонда, продаће се по поступку и на начин прописан посебним законом.

Средства од продаје имовине из става 1 овог члана, као и приходе од дивиденде, Фонд може користити за:

- 1) улагања која су директно у интересу Фонда, а која имају за циљ да побољшају ефикасно функционисање Фонда. Ово обухвата, али и не ограничава се, на информациону технологију, обуку запослених, накнаде за технолошки вишак радника, покривање дефицита Фонда и транзиционе трошкове до којих ће доћи услед увођења обавезног пензијског и инвалидског осигурања на основу индивидуалне капитализоване штедње;
- 2) исплату пензија осигураницима и корисницима права у складу са овим законом, уколико приходи предвиђени овим законом то не обезбјеђују;
- 3) улагање у друге некретнине које Фонд већ посједује, а које захтијевају додатна средства како би била приватизована или продата под повољнијим условима.

Употреба средстава од продаје или дивиденде мора се назначити у буџету Фонда.

Трошкови настали продајом имовине из члана 179 овог закона надокнадиће се из средстава која представљају приход од продаје акција и удјела из члана 179 став 2 овог закона.

Средства од продаје имовине Фонд не може користити за куповину некретнина или акција.

+

[чл. 11. Закона - 79/2008-26.](#)

Види:

Члан 182

Имовина Фонда из члана 179 став 2 овог закона приватизоваће се на начин и по поступку предвиђеним прописима о приватизацији.

Приходе добијене у поступку приватизације из става 1 овог члана, укључујући и средства од дивиденде, Фонд може користити као средства за обезбјеђивање права из пензијског и инвалидског осигурања.

Члан 183

У циљу обезбјеђивања услова за пружање услуга осигураницима, Фонд може да купује некретнине и опрему, само уколико су те некретнине и опрема у функцији остваривања права из пензијског и инвалидског осигурања.

XII НАКНАДА ШТЕТЕ

Члан 184

Накнада штете причињене Фонду, односно повраћај незаконито и неправилно извршених исплата пензија и других новчаних примања из пензијског и инвалидског осигурања врши се по одредбама закона којим се уређују облигациони односи, ако овим законом није друкчије уређено.

Фонд има право да захтијева накнаду причињене штете од послодавца ако је тјелесно оштећење, инвалидност или смрт осигураника проузрокована због непредузимања прописаних мјера заштите на раду или заштите животне средине, а по том основу је остварено право из пензијског и инвалидског осигурања.

Фонд има право да захтијева накнаду причињене штете од лица које је, намјерно или крајњом непажњом, проузроковало тјелесно оштећење, инвалидност или смрт осигураника, ако је, по том основу, остварено право из пензијског и инвалидског осигурања.

При утврђивању висине штете не узимају се у обзир износи уплаћеног доприноса за то осигурање, нити дужина навршеног пензијског стажа.
+ Судска пракса

Члан 185

Захтјев за накнаду штете може обухватити укупан износ штете или износ дијела штете. Износ из става 1 овог члана обрачунава се према висини признате пензије, односно новчане накнаде за тјелесно оштећење, као и према очекиваном просјечном времену коришћења тог права.

Члан 186

Фонд има право да захтијева накнаду штете и непосредно од осигуравајућег друштва, у случају да је штета настала употребом моторног возила.

XIII НАДЗОР

Члан 187

Надзор над извршавањем овог закона врши орган државне управе надлежан за послове пензијског и инвалидског осигурања, у складу са посебним законом.

XIV КАЗНЕНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 188

Новчаном казном од 2.500 еура до 11.000 еура казниће се за прекршај правно лице ако:

- 1) не пријави почетак или престанак пословања или промјене у пословању или то учини након истека прописаног рока (члан 140 тачка 1);
- 2) спријечи увид у евиденцију и документацију и не пружи одговарајуће доказе на којима се заснивају подаци унесени у пријаве (члан 133 став 3);
- 3) не пријави или не одјави осигурање или промјену у току осигурања или то учини након истека прописаног рока (члан 140 тачка 2);
- 4) не поднесе пријаву података за утврђивање стажа осигурања, зараде, накнаде зараде, односно основице осигурања који служе за утврђивање висине права и висине уплаћеног доприноса или то учини након истека прописаног рока (члан 140 тачка 3);
- 5) не поднесе пријаву података о заради, накнади, односно основици осигурања која служи за утврђивање годишњег личног коефицијента и висини уплаћеног доприноса или то учини након истека прописаног рока (члан 168 ст. 4 и 5);
- 6) изврши исплату зарада без плаћања доприноса за пензијско и инвалидско осигурање (члан 170 ст. 1 и 2);
- 7) унесе нетачне податке у пријаве података за матичну евиденцију (члан 133 став 1);
- 8) у року који је одредио Фонд не исправи неправилности у пријавама (члан 137).

За прекршај из става 1 овог члана казниће се послодавац физичко лице новчаном казном од 250 еура до 1.100 еура.

Новчаном казном од 2.500 еура до 11.000 еура казниће се за прекршај Дирекција, ако:

- 1) не поднесе пријаву података за утврђивање стажа осигурања, зараде, накнаде зараде, односно основице осигурања који служе за утврђивање висине права и висине уплаћеног доприноса или то учини након истека прописаног рока (члан 140 тачка 3);
- 2) не поднесе пријаву података о заради, накнади, односно основици осигурања који служе за утврђивање годишњег личног коефицијента и висини уплаћеног доприноса или то учини након истека прописаног рока (члан 168 ст. 4 и 5).

Новчаном казном од 2.500 еура до 11.000 еура казниће се за прекршај Завод за запошљавање, ако:

1) не поднесе пријаву на осигурање или одјаву осигурања или промјене у току осигурања или то учини након истека прописаног рока (члан 140 тачка 2);

2) не поднесе пријаву података за утврђивање стажа осигурања, зараде, накнаде зараде, односно основице осигурања који служе за утврђивање висине права и висине уплаћеног доприноса или то учини након истека прописаног рока (члан 140 тачка 3).

За прекршај из ст. 1, 3 и 4 овог члана казниће се и одговорно лице новчаном казном од 250 еура до 1.100 еура.

+				Види:
<u>чл. 32.</u>	Закона	-		17/2007-24.
<u>чл. 7.</u>	Закона	-		79/2008-26.
<u>чл. 120.</u>	Закона	-		40/2011-34.

Члан 189

Новчаном казном од 250 еура до 1.100 еура казниће се за прекршај корисник права из пензијског и инвалидског осигурања који не пријави, односно благовремено не пријави промјену која је од утицаја на право, односно обим коришћења тог права (члан 111).

+ **Види:**
чл. 120. Закона - 40/2011-34.

Члан 190

Осигураник који је сам обвезник плаћања доприноса за пензијско и инвалидско осигурање казниће се за прекршај новчаном казном од 250 еура до 1.100 еура, ако:

1) не пријави почетак или престанак обављања дјелатности, односно промјене у току обављања дјелатности или то учини након истека прописаног рока (члан 140 тачка 1);

2) не пријави или не одјави осигурање, односно промјене током осигурања или то учини након истека прописаног рока (члан 140 тачка 2).

+ **Види:**
чл. 120. Закона - 40/2011-34.

Члан 191

- престао да важи -

+ **Види:**
чл. 32. Закона - 17/2007-24.

Члан 192

- престао да важи -

+ **Види:**
чл. 32. Закона - 17/2007-24.

XV ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 193

Корисницима права на старосну пензију, инвалидску пензију, породичну пензију, најнижу пензију, највишу пензију, новчану накнаду за тјелесно оштећење, новчану накнаду по основу преостале радне способности, односно на додатак за помоћ и његу који су то право остварили по прописима из пензијског и инвалидског осигурања који су се примјењивали до почетка примјене овог закона обезбјеђују се та права и последице тог датума у истом обиму.

Новчана накнада за рад са скраћеним радним временом запосленим инвалидима, који су та права остварили по прописима који су се примјењивали до 31. децембра 1996. године, остварује се у обиму и под условима утврђеним тим прописима.

Исплату накнаде из става 2 овог члана врши послодавац, а исплаћена средства рефундира од Фонда тромјесечно.

+ **Види:**
чл. 8. **Закона** - **39/2004-31.**
чл. 12. Закона - 79/2004-33.

Члан 193а

Права из члана 193 став 1 овог закона усклађују се по члану 58 овог закона.
За период јул 2002. године - децембар 2003. године усклађивање права из члана 193 став 1 овог закона извршиће се према прописима који су се примјењивали до 31. децембра 2003. године.

Изузетно од става 1 овог члана и члана 58 овог закона, пензије, вриједност пензије за један лични бод и права из члана 193 став 1 овог закона од 1. јануара 2011. године усклађују се, на основу статистичких података, са кретањем потрошачких цијена и просјечне зараде запослених на територији Црне Горе у другом полугодишту 2010. године у односу на полугодиште које му претходи, у проценту који представља збир 75% раста, односно пада потрошачких цијена и 25% процента раста, односно пада зарада.

Права из члана 193 став 1 овог закона усклађују се по члану 58 овог закона.
За период јул 2002. године - децембар 2003. године усклађивање права из члана 193 став 1 овог закона извршиће се према прописима који су се примјењивали до 31. децембра 2003. године.

Изузетно од става 1 овог члана и члана 58 овог закона, пензије, вриједност пензије за један лични бод и права из члана 193 став 1 овог закона од 1. јануара 2011. године усклађују се, на основу статистичких података, са кретањем потрошачких цијена и просјечне зараде запослених на територији Црне Горе у другом полугодишту 2010. године у односу на полугодиште које му претходи, у проценту који представља збир 75% раста, односно пада потрошачких цијена и 25% процента раста, односно пада зарада.

Изузетно од става 1 овог члана и члана 58 овог закона, пензије, вриједност пензије за један лични бод и права из члана 193 став 1 овог закона, неће се усклађивати у 2013. години.

Права из члана 193 став 1 овог закона усклађују се по члану 58 овог закона.
За период јул 2002. године - децембар 2003. године усклађивање права из члана 193 став 1 овог закона извршиће се према прописима који су се примјењивали до 31. децембра 2003. године.

Изузетно од става 1 овог члана и члана 58 овог закона, пензије, вриједност пензије за један лични бод и права из члана 193 став 1 овог закона од 1. јануара 2011. године усклађују се, на основу статистичких података, са кретањем потрошачких цијена и просјечне зараде запослених на територији Црне Горе у другом полугодишту 2010. године у односу на полугодиште које му претходи, у проценту који представља збир 75% раста, односно пада потрошачких цијена и 25% процента раста, односно пада зарада.

Изузетно од става 1 овог члана и члана 58 овог закона, пензије, вриједност пензије за један лични бод и права из члана 193 став 1 овог закона, неће се усклађивати у 2013. и 2014.

+ **Види:**
чл. 13. **Закона** - **79/2004-33.**
чл. 22. **Закона** - **78/2010-197.**
чл. 1. **Закона** - **66/2012-319.**
чл. 1. **Закона** - **61/2013-207.**
Исправку - 6/2014-51.

Члан 193б

Кориснику права на новчану накнаду по основу преостале радне способности, односно кориснику права на новчану накнаду због рада са скраћеним радним временом који је запослен престаје то право даном престанка запослења, односно испуњења услова за старосну или инвалидску пензију, односно даном остваривања права на породичну пензију у складу са овим законом.

Кориснику привремене накнаде на евиденцији Завода за запошљавање то право престаје даном запослења, односно обављања самосталне дјелатности на основу које је обавезно осигуран по овом закону, као и даном испуњења услова за старосну или инвалидску пензију, односно даном остваривања права на породичну пензију у складу са овим законом.

+ **Види:**
чл. 13. Закона - 79/2004-33.

Члан 193в

Кориснику накнаде за рад са скраћеним радним временом, период проведен у осигурању са скраћеним радним временом од 1. јануара 2004. до 31. децембра 2014. године рачуна се у стаж осигурања као да је радио са пуним радним временом.

Кориснику привремене накнаде на евиденцији Завода за запошљавање као стаж осигурања рачуна се вријеме примања те накнаду у периоду од 1. јануара 2004. до 31. децембра 2014. године.

Код остваривања права на старосну, односно инвалидску пензију за израчунавање годишњег личног коефицијента лицима из ст. 1 и 2 овог члана узима се лични коефицијент из периода у коме је осигураник остварио зараду, накнаду зараде, односно основицу осигурања.

Фонд уноси у матичну евиденцију податке о стажу осигурања из ст. 1 и 2 овог члана.

Средства за права по основу стажа осигурања из ст. 1 и 2 овог члана обезбјеђују се из буџета Републике.

+ **Чл. 13. Закона - 79/2004-33.**
Чл. 23. Закона - 78/2010-197.

Члан 193г

Кориснику пензије коме је период проведен у осигурању са скраћеним радним временом, навршен од 1. јануара 2009. године до дана ступања на снагу овог закона, утврђен у ефективном трајању, одредиће се, на његов захтјев, нови износ пензије урачунавањем тог периода у стаж осигурања као да је радио са пуним радним временом.

Кориснику пензије коме период коришћења привремене накнаде док се налазио на евиденцији Завода за запошљавање, навршен од 1. јануара 2007. године до дана ступања на снагу овог закона, није урачунат као стаж осигурања, на његов захтјев, одредиће се нови износ пензије уз урачунавање тог периода у стаж осигурања.

Нови износ пензије из ст. 1 и 2 овог члана припада од дана ступања на снагу овог закона.

+ **Чл. 24. Закона - 78/2010-197.**

Чланови 194 - 196 - престали да важе -

+ **Одлуку УС РЦГ, Види: 61/2004-4.**

+ **Судска пракса**

Члан 197

Изузетно од одредбе члана 17 став 1 овог закона, право на старосну пензију осигураник стиче кад наврши:

1) у 2004. години 60 година и 6 мјесеци живота (мушкарац), односно 55 година и 6 мјесеци живота (жена) и 19 година и 6 мјесеци пензијског стажа;

2) у 2005. години 61 годину живота (мушкарац), односно 56 година живота (жена) и 19 година пензијског стажа;

3) у 2006. години 61 годину и 6 мјесеци живота (мушкарац), односно 56 година и 6 мјесеци живота (жена) и 18 година и 6 мјесеци пензијског стажа;

4) у 2007. години 62 године живота (мушкарац), односно 57 година живота (жена) и 18 година пензијског стажа;

5) у 2008. години 62 године и 6 мјесеци живота (мушкарац), односно 57 година и 6 мјесеци живота (жена) и 17 година и 6 мјесеци пензијског стажа;

6) у 2009. години 63 године живота (мушкарац) односно 58 година живота (жена) и 17 година пензијског стажа;

7) у 2010. години 63 године и 6 мјесеци живота (мушкарац), односно 58 година и 6 мјесеци живота (жена) и 16 година и 6 мјесеци пензијског стажа;

8) у 2011. години 64 године живота (мушкарац), односно 59 година живота (жена) и 16 година пензијског стажа;

9) у 2012. години 64 године и 6 мјесеци живота (мушкарац), односно 59 година и 6 мјесеци живота (жена) и 15 година и 6 мјесеци пензијског стажа.

Осигуранику коме се стаж осигурања рачуна са увећаним трајањем старосна граница за стицање права на старосну пензију из става 1 овог члана снижава се у складу са чланом 18 овог закона.

Године живота из става 1 тач. 1 до 9 овог члана, чијим навршењем се у периоду од 1. јануара 2004. до 31. децембра 2012. године стиче право на старосну пензију су године живота до којих се, у том периоду, сходно одредби члана 37 став 1 тачка 2 овог закона, стиче право на инвалидску пензију.

Ако осигураник, код кога је инвалидност проузрокована повредом ван рада или болешћу настала послје навршења година живота прописаних за стицање права на старосну пензију из става 1 овог члана, не испуњава услове у погледу пензијског стажа за стицање права на старосну пензију, стиче право на инвалидску пензију, под условом да је губитак радне способности настао до навршења година живота из члана 17 став 1 овог закона и да има навршен пензијски стаж који му покрива најмање 1/3 радног вијека.

+ **Види:**
чл. 9. Закона - 39/2004-31.

+ Судска пракса

Члан 197а

Изузетно од чл. 17, 197 и 198 овог закона, право на старосну пензију могу остварити осигураници -запослени који раде на пословима на којима се стаж осигурања рачуна са увећаним трајањем, и то:

1) овлашћени службеници у смислу прописа о вршењу унутрашњих и полицијских послова;

2) овлашћени службеници Агенције за националну безбједност;

3) професионална војна лица на служби у Војсци Црне Горе;

4) запослени у органима и организацијама који, у смислу прописа о одбрани, раде на пословима на којима се стаж осигурања рачуна са увећаним трајањем;

5) овлашћена службена лица у смислу прописа о извршењу кривичних санкција.

+ **Види:**
чл. 12. Закона - 79/2008-26.

+ Судска пракса

Члан 197б

Осигураник из члана 197а овог закона стиче право на старосну пензију ако је навршио најмање 50 година живота и 20 година стажа осигурања, од чега најмање 10 година ефективно проведених на радним мјестима на којима се стаж осигурања рачуна са увећаним трајањем.

У период од 10 година ефективно проведених на радним мјестима на којима се стаж осигурања рачуна са увећаним трајањем, у смислу става 1 овог члана, кумулативно се рачуна период проведених на радним мјестима, односно пословима из члана 197а тач. 1 до 5 овог закона на којима се стаж осигурања рачуна са увећаним трајањем.

Осигураници из става 1 овог члана право на пензију могу остварити иако немају статус овлашћених службених лица, односно професионалних војних лица, односно запослених у органима и организацијама који у смислу прописа о одбрани раде на пословима на којима се стаж осигурања рачуна са увећаним трајањем, ако су на тим пословима провели најмање 20 година.

+ **Види:**
чл. 12. Закона - 79/2008-26.
Одлуку УС ЦГ - 7/2010-27.

+ Судска пракса

Члан 197в

Осигуранику из члана 197б овог закона старосна пензија, односно инвалидска пензија одређује се у складу са одредбама чл. 19 до 27, односно чл. 37 до 40 и члана 202 овог закона.

Код одређивања пензије из става 1 овог члана лични коефицијент осигураника се утврђује у складу са чланом 200 овог закона.

Изузетно од става 2 овог члана, ако је то за осигураника повољније, лични коефицијент се утврђује на основу зараде, односно накнаде зараде остварене у календарској години која претходи години остваривања права.

Календарска година која претходи години остваривања права из става 3 овог члана је последња календарска година у којој је осигураник читаве године био у осигурању на пословима из члана 197а тач. 1 до 5 овог закона и остварио зараду, односно накнаду зараде за свих 12 мјесеци стажа осигурања.

Осигуранику из члана 197б став 3 овог закона календарска година која претходи години остваривања права из става 3 овог члана је последња календарска година у којој је осигураник читаве године био у осигурању на пословима из члана 197а тач. 1 до 5 овог закона и остварио зараду, односно накнаду зараде за свих 12 мјесеци стажа осигурања.

Износ пензије утврђен примјеном одредби ст. 1 до 5 овог члана увећава се за 20%.

Износ пензије из става 6 овог члана не може бити већи од највишег износа старосне, односно инвалидске пензије утврђене одредбама чл. 28 и 41 овог закона.

Износ пензије из става 6 овог члана не може бити мањи од најниже старосне, односно инвалидске пензије утврђене одредбама чл. 29 и 41 овог закона.

+ **Види:**
чл. 12. Закона - 78/2010-197. **79/2008-26.**

Члан 197г

Разлика између пензије утврђене примјеном одредаба чл. 197б и 197в овог закона и пензије коју би осигураник остварио примјеном одредаба чл. 17, 197 и 198 овог закона као и цио износ пензије одређене осигуранику који не испуњава услове за остваривање права на пензију утврђене у чл. 17, 197 и 198 овог закона обезбјеђује се у буџету Црне Горе.

Одредба става 1 овог члана односи се и на породичне пензије одређене од старосне, односно инвалидске пензије из чл. 197б и 197в овог закона.

+ **Види:**
чл. 12. Закона - 79/2008-26.

Члан 197д

Право на пензију примјеном одредаба чл. 197а, 197б и 197в овог закона може се остварити до 31. децембра 2012. године.

+ **Види:**
чл. 12. Закона - 79/2008-26.

Члан 197ђ

Изузетно од одредбе члана 17 став 1 овог закона, право на старосну пензију осигураник стиче кад наврши 15 година пензијског стажа и:

1) у 2010, 2011, 2012. и 2013. години 65 година живота (мушкарац), односно 60 година живота (жена);

2) у 2014. години 65 година и два мјесеца живота (мушкарац), односно 60 година и три мјесеца живота (жена);

3) у 2015. години 65 година и четири мјесеца живота (мушкарац), односно 60 година и шест мјесеци живота (жена);

4) у 2016. години 65 година и шест мјесеци живота (мушкарац), односно 60 година и девет мјесеци живота (жена);

5) у 2017. години 65 година и осам мјесеци живота (мушкарац), односно 61 година живота(жена);

6) у 2018. години 65 година и десет мјесеци живота (мушкарац), односно 61 година и три мјесеца живота (жена);

7) у 2019. години 66 година живота (мушкарац), односно 61 година и шест мјесеци живота (жена);

8) у 2020. години 66 година и два мјесеца живота (мушкарац), односно 61 година и девет мјесеци живота (жена);

9) у 2021. години 66 година и четири мјесеца живота (мушкарац), односно 62 године живота (жена);

10) у 2022. години 66 година и шест мјесеци живота (мушкарац), односно 62 године и три мјесеца живота (жена);

11) у 2023. години 66 година и осам мјесеци живота (мушкарац), односно 62 године и шест мјесеци живота (жена);

12) у 2024. години 66 година и десет мјесеци живота (мушкарац). односно 62 године и девет мјесеци живота (жена);

13) у 2025. години 63 године живота (жена);

14) у 2026. години 63 године и три мјесеца живота (жена);

15) у 2027. години 63 године и шест мјесеци живота (жена);

16) у 2028. години 63 године и девет мјесеци живота (жена);

17) у 2029. години 64 године живота (жена);

18) у 2030. години 64 године и три мјесеца живота (жена);

19) у 2031. години 64 године и шест мјесеци живота (жена);

20) у 2032. години 64 године и девет мјесеци живота (жена);

21) у 2033. години 65 година живота (жена);

22) у 2034. години 65 година и три мјесеца живота (жена);

23) у 2035. години 65 година и шест мјесеци живота (жена);

24) у 2036. години 65 година и девет мјесеци живота (жена);

25) у 2037. години 66 година живота (жена);

26) у 2038. години 66 година и три мјесеца живота (жена);

27) у 2039. години 66 година и шест мјесеци живота (жена);

28) у 2040. години 66 година и девет мјесеци живота (жена).

Осигуранику коме се стаж осигурања рачуна са увећаним трајањем старосна граница за стицање права на старосну пензију из става 1 овог члана у периоду од 2013. до 2040. године снижава се у складу са чланом 18 овог закона.

Године живота из става 1 тач. 1 до 28 овог члана, чијим навршењем се, у периоду од 1. јануара 2013. године до 31. децембра 2040. године, стиче право на старосну пензију су године живота до којих се у том периоду сходно одредби члана 37 став 1 тачка 2 овог закона стиче право на инвалидску пензију.

+

Види:

[чл. 25. Закона - 78/2010-197.](#)

Члан 197е

Одредба члана 17а овог закона примјењује се на осигураника жену од 1. јануара 2022. године.

Изузетно од члана 27а овог закона, у периоду од 2022. до 2040. године, осигуранику жени се пријевремена старосна пензије одређује на начин како се одређује старосна пензија, с тим што је износ те пензије умањен за 0,35% за сваки мјесец ранијег одласка у пензију прије навршених:

1) у 2022. години 62 године и три мјесеца живота;

2) у 2023. години 62 године и шест мјесеци живота;

3) у 2024. години 62 године и девет мјесеци живота;

4) у 2025. години 63 године живота;

5) у 2026. години 63 године и три мјесеца живота;

6) у 2027. години 63 године и шест мјесеци живота;

7) у 2028. години 63 године и девет мјесеци живота;

8) у 2029. години 64 године живота;

9) у 2030. години 64 године и три мјесеца живота;

10) у 2031. години 64 године и шест мјесеци живота;

11) у 2032. години 64 године и девет мјесеци живота;

12) у 2033. години 65 година живота;

- 13) у 2034. години 65 година и три мјесеца живота;
- 14) у 2035. години 65 година и шест мјесеци живота;
- 15) у 2036. години 65 година и девет мјесеци живота;
- 16) у 2037. години 66 година живота;
- 17) у 2038. години 66 година и три мјесеца живота;
- 18) у 2039. години 66 година и шест мјесеци живота;
- 19) у 2040. години 66 година и девет мјесеци живота.

Износ пријевремене старосне пензије утврђен у складу са ставом 2 овог члана задржава се и после навршених година животога из става 2 овог члана.

+

Види:

чл. 25. Закона - 78/2010-197.

Члан 197ж

Изузетно од члана 27а овог закона, у периоду од 201 1. до 2024. године осигуранику мушкарцу се пријевремена старосна пензије одређује на начин како се одређује старосна пензија, с тим што је износ те пензије умањен за 0,35% за сваки мјесец ранијег одласка у пензију прије навршених:

- 1) у 2011. години 64 године живота;
- 2) у 2012. години 64 године и шест мјесеци живота;
- 3) у 2013. години 65 година живота;
- 4) у 2014. години 65 година и два мјесеца живота;
- 5) у 2015. години 65 година и четири мјесеца живота;
- 6) у 2016. години 65 година и шест мјесеци живота живота;
- 7) у 2017. години 65 година и осам мјесеци живота;
- 8) у 2018. години 65 година и десет мјесеци живота;
- 9) у 2019. години 66 година живота;
- 10) у 2020. години 66 година и два мјесеца живота;
- 11) у 2021. години 66 година и четири мјесеца живота;
- 12) у 2022. години 66 година и шест мјесеци живота;
- 13) у 2023. години 66 година и осам мјесеци живота;
- 14) у 2024. години 66 година и десет мјесеци животога.

Износ пријевремене старосне пензије утврђен у складу са ставом 1 овог члана задржава се и после навршених година живота из става 1 овог члана.

+

Види:

чл. 25. Закона - 78/2010-197.

Члан 197з

Изузетно од одредбе члана 17 овог закона осигураник стиче право на старосну пензију кад наврши 30 година стажа осигурања, од чега најмање 20 година ефективно проведених на радним мјестима на којима се стаж осигурања рачуна са увећаним трајањем.

Право на старосну пензију у складу са ставом 1 овог члана може се остварити до 31. децембра 2011. године.

+

Види:

чл. 1. Закона - 34/2011-9.

Члан 197и

Право на старосну пензију са навршених 20 година стажа осигурања, без обзира на године старости, има један од родитеља који има дијете, без обзира на године живота дјетета, са тешким сметњама у развоју које је корисник личне инвалиднине.

Висина пензије за родитеља дјетета са тешким сметњама у развоју, које је корисник личне инвалиднине, увећава се за 20% као и лицима из члана 197а, а у вези члана 197в.

+

Види:

чл. 1. Закона - 34/2011-9.

Члан 197ј

Изузетно од члана 17 овог закона, осигураник коме је у алуминијумској индустрији престао радни однос због увођења стечаја стиче право на старосну пензију ако има навршених 30 година стажа осигурања.

Право на старосну пензију у складу са ставом 1 овог члана може се остварити до 30. септембра 2013. године.

+

Види:

чл. 1. Закона - 38/2013-6.

Члан 198

Изузетно од одредбе члана 17 став 2 овог закона, осигураник жена стиче право на старосну пензију када наврши 35 година стажа осигурања и:

- 1) у 2004 години 50 година и 6 мјесеци живота;
- 2) у 2005. години 51 годину живота;
- 3) у 2006 години 51 годину и 6 мјесеци живота;
- 4) у 2007. години 52 године живота;
- 5) у 2008. години 52 године и 6 мјесеци живота;
- 6) у 2009. години 53 године живота;
- 7) у 2010. години 53 године и 6 мјесеци живота;
- 8) у 2011. години 54 године живота;
- 9) у 2012. години 54 године и 6 мјесеци живота.

Члан 198а

Изузетно од одредбе члана 17 став 2 овог закона, осигураник жена стиче право на старосну пензију кад наврши:

- 1) у 2013. години 55 година живота и 35 година стажа осигурања;
- 2) у 2014. години 55 година и три мјесеца живота и 35 година и три мјесеца стажа осигурања;
- 3) у 2015. години 55 година и шест мјесеци животога и 35 година и шест мјесеци стажа осигурања;
- 4) у 2016. години 55 година и девет мјесеци животога и 35 година и девет мјесеци стажа осигурања;
- 5) у 2017. години 56 година живота и 36 година стажа осигурања;
- 6) у 2018. години 56 година и три мјесеца живота и 36 година и три мјесеца стажа осигурања;
- 7) у 2019. години 56 година и шест мјесеци живота и 36 година и шест мјесеци стажа осигурања;
- 8) у 2020. години 56 година и девет мјесеци живота и 36 година и девет мјесеци стажа осигурања;
- 9) у 2021. години 57 година живота и 37 година стажа осигурања;
- 10) у 2022. години 57 година и три мјесеца живота и 37 година и три мјесеца стажа осигурања;
- 11) у 2023. години 57 година и шест мјесеци живота и 37 година и шест мјесеци стажа осигурања;
- 12) у 2024. години 57 година и девет мјесеци живота и 37 година и девет мјесеци стажа осигурања;
- 13) у 2025. години 58 година живота и 38 година стажа осигурања;
- 14) у 2026. години 58 година и три мјесеца живота и 38 година и три мјесеца стажа осигурања;
- 15) у 2027. години 58 година и шест мјесеци живота и 38 година и шест мјесеци стажа осигурања;
- 16) у 2028. години 58 година и девет мјесеци живота и 38 година и девет мјесеци стажа осигурања;
- 17) у 2029. години 59 година живота и 39 година стажа осигурања;
- 18) у 2030. години 59 година и три мјесеца живота и 39 година и три мјесеца стажа осигурања;
- 19) у 2031. години 59 година и шест мјесеци живота и 39 година и шест мјесеци стажа осигурања;
- 20) у 2032. години 59 година и девет мјесеци живота и 39 година и девет мјесеци стажа осигурања.

+

Види:

чл. 27. Закона - 78/2010-197.

Члан 199

Изузетно од одредбе члана 18 став 2 овог закона старосна граница за стицање права на старосну пензију осигуранику жени може се снизити највише до:

- 1) у 2004. години 50 година и 6 мјесеци;
- 2) у 2005. години 51 годину;
- 3) у 2006. години 51 годину и 6 мјесеци;
- 4) у 2007. години 52 године;
- 5) у 2008. години 52 године и 6 мјесеци;
- 6) у 2009. години 53 године;
- 7) у 2010. години 53 године и 6 мјесеци;
- 8) у 2011. години 54 године;
- 9) у 2012. години 54 године и 6 мјесеци.

Члан 200

На основу годишњег личног коефицијента утврђеног за поједину календарску годину према одредбама чл. 19 до 27 овог закона рачуна се најповољнији лични коефицијент који је осигураник остварио у било којих узастопних:

- 1) у 2004. години 12 година;
- 2) у 2005. години 14 година;
- 3) у 2006. години 16 година;
- 4) у 2007. години 18 година;
- 5) у 2008. години 20 година;
- 6) у 2009. години 22 године;
- 7) у 2010. години 24 године;
- 8) у 2011. години 26 година;
- 9) у 2012. години 28 година;
- 10) у 2013. години 30 година;
- 11) у 2014. години 32 године;
- 12) у 2015. години 34 године;
- 13) у 2016. години 36 година;
- 14) у 2017. години 38 година;
- 15) у 2018. години 40 година;

Најмање десет узастопних година из става 1 тач. 1 до 4 овог члана су календарске године у којима је осигураник остварио зараду, накнаду зараде, односно основицу осигурања за најмање шест мјесеци стажа осигурања.

Уколико осигураник нема десет узастопних година из става 2 овог члана у којима је остварио зараду, накнаду зараде, односно основицу осигурања за најмање шест мјесеци стажа осигурања, за израчун најповољнијег личног коефицијента из става 1 овог члана узима се онолико узастопних календарских година у којима је осигураник остварио зараду, накнаду зараде, односно основицу осигурања за најмање шест мјесеци стажа осигурања, колико их осигураник има.

Најповољнији лични коефицијент рачуна се тако што се збир годишњих личних коефицијената из става 1 овог члана подијели са периодом за који су обрачунати.

Укупни лични бодови утврђују се тако што се укупни пензијски стаж помножи са најповољнијим личним коефицијентом из става 4 овог члана.

Члан 201

У периоду од 1. јануара 2004. године до 31. децембра 2008. године пензијски стаж из члана 21 овог закона може износити највише:

- 1) у 2004. години 41 годину;
- 2) у 2005. години 42 године;
- 3) у 2006. години 43 године;
- 4) у 2007. години 44 године;
- 5) у 2008. години 45 година.

Члан 202

Осигуранику жени која има мање од 40 година пензијског стажа за одређивање висине старосне, односно инвалидске пензије у случају инвалидности проузроковане болешћу или повредом ван рада увећава се стаж осигурања навршен до 31. децембра 2003. године за 15%, с тим што укупан пензијски стаж не може прећи 40 година.

Члан 202а

Осигуранику који примјеном члана 17 став 2 овог закона први пут остварује право на старосну пензију, код утврђивања броја личних бодова примјеном члана 21 овог закона, стаж осигурања преко 40 година увећава се за 40%.

+

Види:

чл. 28. Закона - 78/2010-197.

Члан 203

Поступак за остваривање права из пензијског и инвалидског осигурања, односно за утврђивање пензијског стажа покренут до дана почетка примјене овог закона, окончаће се под условима и на начин предвиђеним прописима који су били на снази у вријеме покретања поступка, ако овим законом није друкчије одређено.

Осигураници за чијим је радом престала потреба у складу са прописима о раду, а радни однос, односно осигурање им је престао до 30. децембра 2003. године и на дан престанка радног односа недостајало им је до пет година стажа осигурања за испуњење услова за стицање права на старосну пензију могу, до 1. марта 2005. године, да остваре право на старосну пензију према прописима који су се примјењивали до 31. децембра 2003. године.

Основицу за плаћање доприноса по основу стажа осигурања из става 2 овог члана, који недостаје за испуњење услова за стицање права на старосну пензију, чини основна цијена рада за одговарајућу категорију стручности утврђена у складу са општим колективним уговором за мјесец децембар 2003. године.

Исплата пензије из става 2 овог члана тече најраније од дана када су у цјелости уплаћене обавезе по основу стажа осигурања који је на дан престанка радног односа, односно осигурања недостајао за испуњење услова за стицање права на старосну пензију.

+

Види:

чл. 14. Закона
Исправку

Закона

-

79/2004-33.
81/2004-53.

+ Судска пракса

Члан 203а

Контролни преглед ради поновног утврђивања стања инвалидности осигураника корисника права на рад са скраћеним радним временом и осигураника код којих је, по прописима важећим до 31. децембра 2003. године, утврђена преостала радна способност, извршиће се, по службеној дужности, до 31. децембра 2005. године.

Осигуранику из става 1 овог члана обуставиће се мјесечни износи новчане накнаде, уколико се, без оправданих разлога, не одазове на контролни преглед.

Поновно утврђивање инвалидности из става 1 овог члана извршиће се по одредбама члана 30 ст. 1 до 3 овог закона.

Права по основу поновног утврђивања стања инвалидности из става 1 овог члана престају, мијењају се, односно стичу у складу са овим законом, од првог дана наредног мјесеца по доношењу првостепеног рјешења.

+

Види:

чл. 15. Закона

Закона

-

79/2004-33.

+ Судска пракса

Члан 204

Лице које је својство осигураника имало по прописима који су важили прије почетка примјене овог закона, као и чланови његове породице и чланови породице корисника права по тим прописима права из пензијског и инвалидског осигурања остварују под условима утврђеним овим законом.

Члан 205

Удовица која је испунила услове за породичну пензију према прописима важећим до 31. децембра 2003. године, а која то право није остварила прије почетка примјене овог закона може на свој захтјев остварити право на породичну пензију према прописима који су важили до 31. децембра 2003. године.

Одредба става 1 овог члана односи се и на удовицу чији је брачни друг умро прије почетка примјене овог закона која је до дана његове смрти навршила 40 година живота, па јој се према прописима који су се примјењивали до 31. децембра 2003. године обезбеђивало право на породичну пензију када наврши 45 година живота.

Одредба става 1 овог члана односи се и на удовицу која је, по основу обављања родитељске дужности према дјечи, стекла право на породичну пензију по прописима који су се примјењивали до 31. децембра 2003. године, а којој је право на породичну пензију престало прије почетка примјене овог закона, ако је на дан када јој је престало право имала

	навршених	40	година	живота.
+				Види:
<u>чл.</u>	<u>10.</u>	Закона	-	39/2004-31.
<u>чл.</u>	<u>16.</u>	Закона	-	79/2004-33.

+ Судска пракса

Члан 206

Изузетно од одредбе члана 44 став 1 тачка 1 овог закона удовица стиче право на породичну пензију:

- 1) у 2004. години ако је до смрти брачног друга навршила 45 година и 6 мјесеци живота;
- 2) у 2005. години ако је до смрти брачног друга навршила 46 година живота;
- 3) у 2006. години ако је до смрти брачног друга навршила 46 година и 6 мјесеци живота;
- 4) у 2007. години ако је до смрти брачног друга навршила 47 година живота;
- 5) у 2008. години ако је до смрти брачног друга навршила 47 година и 6 мјесеци живота;
- 6) у 2009. години ако је до смрти брачног друга навршила 48 година живота;
- 7) у 2010. години ако је до смрти брачног друга навршила 48 година и 6 мјесеци живота;
- 8) у 2011. години ако је до смрти брачног друга навршила 49 година живота;
- 9) у 2012. години ако је до смрти брачног друга навршила 49 година и 6 мјесеци живота.

Члан 206а

Изузетно од одредбе члана 44 став 1 тачка 1 овог закона, удовац, односно удовица стиче право на породичну пензију:

- 1) у 2013. години ако је до смрти брачног друга навршила 50 година животога;
- 2) у 2014. години ако је до смрти брачног друга навршила 50 година и шест мјесеци живота;
- 3) у 2015. години ако је до смрти брачног друга навршила 51 годину живота;
- 4) у 2016. години ако је до смрти брачног друга навршила 51 годину и шест мјесеци живота.

Изузетно од одредби члана 44 став 1 тачка 1 овог закона, у 2010, 2011. и 2012. години удовац стиче право на породичну пензију ако је до смрти брачног друга навршио 50 година живота.

+

Види:
чл. 29. Закона - 78/2010-197.

Члан 207

Изузетно од одредбе члана 44 став 2 овог закона трајно задржава право на породичну пензију удовица која је, у току трајања права на породичну пензију стеченог по члану 44 став 1 тач. 2 и 3 овог закона, навршила:

- 1) у 2004. години 45 година и 6 мјесеци живота;
- 2) у 2005. години 46 година живота;
- 3) у 2006. години 46 година и 6 мјесеци живота;
- 4) у 2007. години 47 година живота;
- 5) у 2008. години 47 година и 6 мјесеци живота;
- 6) у 2009. години 48 година живота;
- 7) у 2010. години 48 година и 6 мјесеци живота;

- 8) у 2011. години 49 година живота;
- 9) у 2012. години 49 година и 6 мјесеци живота.

Члан 207а

Изузетно од одредбе члана 44 став 2 овог закона, трајно задржава право па породичну пензију удовац, односно удовица која је, у току трајања права на породичну пензију стеченог по члану 44 став 1 тач. 2 и 3 овог закона, навршила:

- 1) у 2013. години 50 година живота;
- 2) у 2014. години 50 година и шест мјесеци живота;
- 3) у 2015. години 51 годину живота;
- 4) у 2016. години 51 годину и шест мјесеци живота.

Изузетно од одредбе члана 44 став 2 овог закона, у 2010, 2011. и 2012. години трајно задржава право на породичну пензију удовац који је, у току трајања права на породичну пензију стеченог по члану 44 став 1 тач. 2 и 3 овог закона, навршио 50 година живота.

+

Види:

чл. 30. Закона - 78/2010-197.

Члан 208

Кориснику права на додатак за помоћ и његу по прописима који су важили прије почетка примјене овог закона, који је смјештен у установу социјалне заштите за смјештај старих лица, обуставља се исплата додатка за помоћ и његу за вријеме смјештаја у тој установи.

Ако корисник додатка за помоћ и његу сноси, у потпуности или дјелимично, трошкове смјештаја из става 1 овог члана не обуставља се исплата додатка за помоћ и његу.

Право на додатак за помоћ и његу не припада кориснику права који оствари право на такву новчану накнаду по другом основу.

Члан 209

- престао да важи -

+

Види:

чл. 32. Закона - 17/2007-24.

Члан 210

По одредбама овог закона обавезно се осигуравају као осигураници пољопривредници лица која испуњавају услове из члана 12 овог закона која су у моменту ступања у то осигурање млађа од 50 (мушкарац), односно 45 (жена) година живота.

Обавезно се осигуравају као осигураници пољопривредници и лица која испуњавају услове из члана 12 овог закона, а навршила су 50 (мушкарац), односно 45 (жена) година живота, ако су прије навршења те старосне границе били осигурани по основу запослења, односно самосталне дјелатности.

Члан 211

Лица која су до дана ступања на снагу овог закона била обавезно осигурана као осигураници земљорадници остају обавезно осигурани као осигураници пољопривредници, ако испуњавају услове из члана 12 овог закона.

Лица која су до дана ступања на снагу овог закона била обавезно осигурана као осигураници земљорадници која не испуњавају услове из члана 12 овог закона могу остати у обавезном осигурању пољопривредника, уколико поднесу захтјев Фонду у року од шест мјесеци од дана почетка примјене овог закона.

Члан 212

Изузетно од одредаба члана 19, члана 22 ст. 1 и 2, члана 24 и члана 25 став 2 овог закона за утврђивање годишњег личног коефицијента не узимају се зараде, накнаде зарада и основице осигурања из 1992. и 1993. године.

Члан 213

Подаци о заради за 2003. годину уносе се у матичну евиденцију на основу података о заради умањеној за плаћене порезе и доприносе.

Члан 214

Кориснику који је остварио неко од права из члана 16 овог закона та права престају, уколико оствари право из пензијског и инвалидског осигурања код носиоца осигурања државе која је формирана на подручју бивше СФРЈ, ако међународним уговором није друкчије одређено.

Изузетно од става 1 овог члана, кориснику који испуњава услове за стицање права на пензију на основу преосталог пензијског стажа, којег носилац осигурања државе која је формирана на подручју бивше СФРЈ није узео у обзир за одређивање висине пензије, неће престати право, већ ће му се поново одредити пензија на основу пензијског стажа и зараде из тог периода.

Члан 215

Кориснику пензије који испуњава услове из члана 112 став 1 овог закона за поновно одређивање пензије а коме је висина права одређена по прописима који су важили до дана примјене овог закона, ради поновног одређивања висине пензије затечени номинални износ пензије претходно се своди на личне бодове корисника.

Свођење из става 1 овог члана врши се тако што се износ пензије на дан подношења захтјева дијели са усклађеном вриједношћу пензије за један лични бод.

Лични бодови из става 1 овог члана коригују се накнадно оствареним стажом осигурања, зарадама, накнадама зараде као и основицама осигурања на које је плаћен допринос, у складу са одредбама овог закона.

Лични бодови утврђени на начин из става 3 овог члана јесу основ за одређивање новог износа пензије у складу са овим законом.

Кориснику права из става 1 овог члана утврђује се повољнији износ пензије.

Кориснику који је право остварио по посебним условима, повољнијим од општих услова, који су се примјењивали прије почетка примјене овог закона, који испуњава услове из члана 112 став 1 овог закона одређује се пензија под условима и у висини прописаним одредбама чл. 17 до 29 и чл. 197, 197ђ, 197е, 197ж, 198, 198а, 199, 200 и 202 овог закона, ако је то за њега повољније од раније одређене пензије.

Одредба става 6 овог члана односи се и на корисника који је испунио услове из члана 112 став 1 овог закона који је право на пензију остварио примјеном одредби чл. 197б и 197в

овог

закона.

Види:

+
чл. 13.
чл. 31. Закона - 78/2010-197.

Закона

-

79/2008-26.

Члан 215 а

Период проведен на служби у својству војног осигураника од 1. јануара 2004. године до дана ступања на снагу овог закона рачуна се у стаж осигурања за остваривање права на пензију у складу са овим законом.

Средства за остваривање права из пензијског и инвалидског осигурања по основу стажа осигурања из става 1 овог члана обезбјеђују се из буџета Републике.

+

Види:

чл. 6. Закона - 47/2007-27.

Члан 215 б

Податке о стажу осигурања, заради и накнади зараде за војне осигуранике остварене по прописима који су се примјењивали до дана ступања на снагу овог закона Фонду обезбјеђује орган државне управе надлежан за послове одбране.

+

Види:

чл. 6. Закона - 47/2007-27.

Члан 215 в

Кориснику права на старосну, инвалидску и породичну пензију, права на новчану накнаду за тјелесно оштећење и права на додатак за помоћ и његу са пребивалиштем у Црној Гори који је то право остварио по војним прописима који су се примјењивали до 15. августа 2007. године, обезбјеђују се та права у истом обиму од 15. августа 2007. године, а користе се у складу са овим законом.

Износ старосне, инвалидске и породичне пензије, права на новчану накнаду за тјелесно оштећење и права на додатак за помоћ и његу из става 1 овог члана представља динарски

износ тих права који је преузет на исплату од стране буџета Црне Горе од 1. августа 2005. године, усклађен за проценте усклађивања која су овим корисницима припадала по војним прописима (кроз промјену вриједности бода који се примјењивао за исплату и обрачун војних пензија) до 15. августа 2007. године, прерачунат у ЕУР према званичном курсу на дан 15. августа 2007. године.

Права из става 1 овог члана усклађују се примјеном члана 58 Закона о пензијском и инвалидском осигурању ("Сл. лист РЦГ", бр. 54/03, 39/04, 61/04, 79/04, 14/07 и 47/07 и "Сл. лист ЦГ", бр. 79/08 и 14/10), почев од 1. јануара 2008. године до дана ступања на снагу овог закона.

Фонд ће по службеној дужности у року од 60 дана од дана ступања на снагу овог закона, утврдити рјешењем коначни износ права из става 1 овог члана и извршити њихово усклађивање у складу са ставом 3 овог члана.

Кориснику ће се исплатити разлика између износа пензије, новчане накнаде за тјелесно оштећење, односио додатка за помоћ и његу који припада у смислу става 4 овог члана и износа исплаћеног по ранијем рјешењу.

Рјешењем из става 4 овог члана Фонд замјењује раније донесено рјешење.

Разлику која припада кориснику у смислу става 5 овог члана Фонд ће исплатити у двије једнаке рате са припадајућом каматом од 2% на годишњем нивоу и то: половину износа у року од 30 дана од дана доношења рјешења из става 4 овог члана, а другу половину износа у року од шест мјесеци од дана доношења рјешења из става 4 овог члана.

Средства за права из овог члана обезбјеђују се у буџету Црне Горе.

+ **Чл. 6. Закона - 78/2010-197.** **Види: 47/2007-27.**

Члан 215 г

Изузетно од члана 100 став 3 овог закона, Фонд врши исплату најниже пензије, додатка за помоћ и његу и новчане накнаде за тјелесно оштећење корисницима са пребивалиштем у Републици Србији који су право остварили прије ступања на снагу Споразума између Републике Црне Горе и Републике Србије о социјалном осигурању ("Службени лист РЦГ", број 17/07).

+ **Чл. 6. Закона - 47/2007-27.** **Види:**

Члан 216

Остваривање права на основу пензијског стажа навршеног у Републици Србији, од дана почетка примјене овог закона, уредиће се споразумом између Републике Црне Горе и Републике Србије.

Питање накнаде по основу права остварених на основу пензијског стажа навршеног у Републици Србији, до дана почетка примјене овог закона, уредиће се споразумом између Републике Црне Горе и Републике Србије.

Члан 217

Пријаве података из члана 131 тачка 1 алинеја 3 за 2005. годину и убудуће доставља Фонду порески орган.

+ **Чл. 7. Закона - 79/2008-26.** **Види:**

Члан 217а

Изузетно од одредбе члана 67 став 1 овог закона, стопа доприноса за продужено осигурање до 1. децембра 2004. године износи 22,8%.

+ **Чл. 11. Закона - 39/2004-31.** **Види:**

Члан 217б

Изузетно од одредбе члана 166 став 1 овог закона, стопе доприноса по којима се плаћа допринос на прописану основицу до 1. децембра 2004. године износе:

1) за осигуранике из члана 10 став 1 тач. 1 до 6 и тач. 8 и 9 овог закона:

- на терет послодавца 10,8%;

- на терет осигураника 12%;

2) за осигуранике из члана 10 став 1 тачка 7 и чл. 11 и 12 овог закона на терет осигураника 22,8%;

3) за осигуранике из члана 10 став 1 тачка 10 и чл. 150 и 151 овог закона на терет исплатиоца накнаде 22,8%.

+

Види:

чл. 11. Закона - 39/2004-31.

Члан 218

Управни одбор Фонда именован се у року од 60 дана од дана почетка примјене овог закона.

До именовања Управног одбора Савјет Фонда наставља да обавља послове из своје надлежности и након почетка примјене овог закона.

Члан 218а

Именовање чланова Управног одбора Фонда у складу са овим законом извршиће се у року од 60 дана од дана ступања на снагу овог закона.

Даном именовања чланова Управног одбора у смислу става 1 овог члана, престаје са радом досадашњи Управни одбор.

+

Види:

чл. 33. Закона - 78/2010-197.

Члан 219

Подзаконски и други акти који су важили прије почетка примјене овог закона примјењиваће се и даље до доношења нових, уколико нијесу у супротности са овим законом.

Члан 220

Подзаконски и други акти за спровођење овог закона донијете се у року од шест мјесеци од дана почетка примјене овог закона.

Члан 221

Даном почетка примјене овог закона престају да важе:

1) Закон о основама пензијског и инвалидског осигурања ("Службени лист СРЈ", бр. 30/96, 70/2001, 3/2002 и 39/2002);

2) Закон о основама пензијског и инвалидског осигурања ("Службени лист СРЈ", бр. 5/2003);

3) Закон о пензијском и инвалидском осигурању ("Службени лист СРЦГ", бр. 14/83, 12/85, 14/89 и "Службени лист РЦГ", бр. 28/91, 2/92, 18/92 и 20/93);

4) одредбе Закона о доприносима за социјално осигурање ("Службени лист РЦГ", бр. 39/93, 3/94, 17/94, 42/94, 1/95, 13/96 и 45/98) које се односе на обвезнике, основице и стопе доприноса за пензијско и инвалидско осигурање;

5) одредба члана 50 Закона о унутрашњим пословима ("Службени лист РЦГ" бр. 24/94 и 29/94).

+ **Судска пракса**

Члан 222

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном листу Републике Црне Горе", а примјењиваће се од 1. јануара 2004. године.

+ **Судска пракса**